

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzətdir

İlham Əliyev

SƏS

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 112 (5832) 25 iyun 2019-cu il. "Əlincə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı. Qiyməti 40 qəpik

Güclü iqtisadiyyatın təminatı - ərzaq təhlükəsizliyi!

*İlham Əliyev: "Azərbaycanda kənd təsərrüfatı
ilə məşğul olanlara dövlətin verdiyi dəstək
heç bir başqa ölkədə yoxdur"*

Bakıda BMT-nin Dövlət
Xidmətləri Forumu işə
başlayıb

3

"Azərbaycan ilə Bolqarıstan
arasındakı münasibətlər
strateji tərəfdaşlıq
xarakteri daşıyır"

6

"Bakıda BMT Forumunun
keçirilməsi Azərbaycanın
beynəlxalq arenada apardığı
uğurlu siyasətin nəticəsidir"

6

Ermənistan tərəddüd edir:
daxili gərginlik və geosiyasi
ziddiyyətlərin yaratdığı
təzyiqlər

8

Rəhman Mustafayev: "Fransa
qanunlarına zidd olaraq qəbul
edilmiş sənədlərin ləğvi ilə
mühüm məhkəmə
presedenti
yarandı"

9

DİN-də əməliyyat
müşavirəsi keçirilib

10

12

Miqrant sayına görə
ermənilər 5-ci
yerdədir

6

"Dilqəm Əsgərov və
Sahbaz Quliyevlə
bağlı şikayət Avropa
Məhkəməsinə öndərilib"

16

Parlaq qələbəmiz
davamlıdır

25 iyun 2019-cu il

Güclü iqtisadiyyatın təminatı - ərzaq təhlükəsizliyi!

İlham Əliyev: “Azərbaycanda kənd təsərrüfatı ilə məşğul olanlara dövlətin verdiyi dəstək heç bir başqa ölkədə yoxdur”

Son illər Azərbaycan yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoşub desək, yanılmırıq. Belə ki, qeyri-neft sektorunda mühüm istiqamətlərdən olan kənd təsərrüfatının inkişafının prioritet hesab edildiyi respublikamızda, ötən müddət ərzində görülmüş işlər, həyata keçirilən islahatlar öz məntiqi nəticəsini verməkdədir. Bunu isə şərtləndirən əsas amillərdən biri hər region üzrə spesifik olan sahələrin müəyyənləşdirilməsi və həmin sahələrin inkişafına diqqətin artırılmasıdır.

Təzibolunmaz reallıqdır ki, bu gün Azərbaycan sürətlə inkişaf edir və həyatın bütün sahələrində ciddi dəyişikliklər müşahidə olunur. Bu isə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müəyyən etdiyi kimi, iqtisadiyyatın modernləşdirilməsi siyasəti vasitəsilə mümkündür.

kredit veriləcək, əvvəllər verilmiş və qaytarılan kreditlər hesabına. Ona görə sahibkarlar bundan sonra da fəal olmalıdırlar və yeni müəssisələr, iş yerləri yaradılmalıdır. Mən onlara tövsiyə etmişdim ki, mövcud müəssisələrdə əlavə iş yerləri yaratsınlar. Çünki dövlət 40 min ödənişli ictimai iş yeri yaradır. Məna verilən məlumata görə, sahibkarlar bu il təqribən 8 min ödənişli ictimai iş yeri yaradacaqlar. Bu, onlar üçün böyük bir yük olmayacaq, ancaq vətəndaşların məşğulluq problemini həll edəcək”.

Beləliklə, göstərilən faktlar, bir daha sübut edir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı inkişaf edir və kənd təsərrüfatının bütün sahələrinin inkişafı isə Azərbaycanın ixrac potensialını artıracaq ki, bu da həm ölkəyə valyuta axınına artıracaq, həm də Azərbaycan məhsullarının dünya bazarlarına çıxışını sürətləndirəcək. Ən əsası isə, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasına yol açacaq. Təsədüfi deyil ki, elə Prezident İlham Əliyev çıxışlarında ənənəvi olan sa-

Azərbaycanda analoqu olmayan dəstək

Artıq ənənəvi hal alan ölkə Prezident İlham Əliyevin regionlara səfərləri zamanı keçirdiyi müşavirələrdə dövlət tərəfindən verilən dəstəkdən danışarkən, bildirib ki, Azərbaycanda kənd təsərrüfatı ilə məşğul olanlara dövlət tərəfindən verilən dəstək heç bir başqa ölkədə yoxdur: “İlk növbədə, əgər biz vergi siyasətinə nəzər salsaq, görürük ki, ölkəmizdə fermerlər bütün vergilərdən azad olunublar, təkə torpaq vergisindən başqa”.

Ölkə Prezidenti, həmçinin, fermerlərə göstərilən dövlət dəstəyindən danışaraq, bildirib ki, bu, dövlət tərəfindən fermerlərə göstərilən böyük dəstəkdir: “Əlbəttə ki, bu, dövlət tərəfindən fermerlərə göstərilən böyük dəstəkdir. Dövlət xətti ilə ən müasir texnika alınır... Fermerlərə subsidiyalar verilir. Qeyd etdiyim kimi, güzəştli şərtlərlə kreditlər verilir. Yanacaqın, gübrənin böyük hissəsi dövlət tərəfindən təmin edilir, metodik tövsiyələr verilir. Dövlət tərəfindən verilən tövsiyələr əsasında 40-a yaxın müasir aqropark yaradılır. Yəni sahibkarlara, fermerlərə dövlət tərəfindən bu qədər dəstək verilir və biz bunun nəticəsini də görürük. Sahibkarlar da, fermerlər də bu işlərə məsuliyyətlə yanaşırlar, götürülmüş kreditlər vaxtında qaytarırlar. Növbəti illərdə bütün sahələr üzrə konkret işlər görülməkdir”.

İqtisadi inkişaf baxımından dünyada Azərbaycan qədər inkişaf edən ikinci ölkə olmayıb

Prezident İlham Əliyev Sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin ilin birinci rübünün yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclası zamanı əldə olunan nailiyyətlərdən danışarkən, bildirib ki, son 15 il ərzində iqtisadi baxımdan, dünyada Azərbaycan qədər inkişaf edən ikinci ölkə olmamışdır.

Dövlət başçısı kənd təsərrüfatı ilə bağlı aparılan islahatlar haqqında danışarkən, bildirdi ki, bu sahə daim diqqət mərkəzindədir: “Mən deyə bilərəm ki, Azərbaycan bu sahədə dünya miqyasında fermerlərə dəstək baxımından ən qabaqcıl ölkələrdən biridir. Həm də onlardan vergilər də tutulmur, torpaq vergisi istisna olmaq şərti ilə. Yəni bu sahəyə maksimum dəstək verilir. Bu sahədə aparılan islahatlar, əminəm ki, daha da böyük nəticələrə gətirib çıxaracaq. Hesab edirəm ki, idiki 3,6 faiz artım bizim potensialımızı tam əks etdirmir. Çünki bu qədər işlər görülür - həm meliorativ tədbirlər, həm dövlət tərəfindən dəstək. Fındıqçılıq, üzümçülük, pambıqçılıq, taxılçılıq, meyvəçilik, tərəvəzçilik sahəsində görülən işlər indi burada məruzədə də səsləndi. Yəni bizim istehsalımız və ixracımız böyük dərəcədə

də artır. Mən hesab edirəm ki, görülmüş işləri və islahatları nəzərə alsaq, kənd təsərrüfatında artım daha da yüksək ola bilər”.

“Azərbaycanda güclü sahibkarlar sinfi formalaşmış”

Dövlət başçısı sözügedən müşavirədə bütün işlərdə sahibkarların rolunu da qeyd edərək, söylədi ki, son vaxtlar Azərbaycanda güclü sahibkarlar sinfi formalaşmış: “Mən sahibkarları daim dəstəkləyirəm, sahibkarlarla çoxsaylı görüşlərdə onlara öz dəstəyimi ifadə edirəm, dövlət onları dəstəkləyir, həm güzəştli kreditlərlə, həm tövsiyələrlə və yaradılmış şəraitlə. Əgər infrastruktur layihələri olmasa idi, sahibkar investisiya qoya bilməzdi. Əgər işıq, qaz, yol yoxdursa, hansı sahibkar harasa vəsait qoya bilər. Biz bunu yaratdıq, üstəlik, kreditlər də verdik. Bu günə qədər sahibkarlara 2 milyard manatdan çox güzəştli şərtlərlə kreditlər verilmişdir. Təkcə bu il 170 milyon manat həcmində

hələrin uğurla inkişaf etdirildiyini də bildirib: “Pambıqçılıq. Biz pambıqçılığın şöhrətini bərpa etdik. İki il ərzində çox böyük işlər görüldü. Pambıq sahələri 17 min hektardan 136 min hektara çatdırıldı... Tütüncülük, fındıqçılıq, baramaçılıq sürətlə inkişaf edir”.

Göründüyü kimi, Azərbaycan iqtisadiyyatının prioritet sahələrindən biri olan kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsinə dövlət tərəfindən göstərilən diqqət və qayğı ildən-ildən artır. Əlbəttə ki, dövlət başçısının ölkəmizdə kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi ilə bağlı görülmüş işlərin sürəti bundan sonra daha da artırılacaqdır. Çünki kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi, dövlətin iqtisadiyyatımızın dinamik inkişafına, əhalinin həyat şəraitinin yüksəlməsinə, yeni iş yerlərinin açılmasına, mövcud ictimai-siyasi sabitliyin daha da möhkəmlənməsinə, zəmin yaradacaq. Azərbaycan yaxın illərdə özünü vacib ərzaq məhsulları ilə təmin etməklə yanaşı, həm də bu sahədə regionun əsas ixracatçı ölkəsinə çevrilməsinə stimül verəcəkdir.

R.KAMALQIZI

Bakıda BMT-nin Dövlət Xidmətləri Forumu işə başlayıb

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Forumun açılış mərasimində iştirak edib

1yunun 24-də Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində Birləşmiş Millətlər Təşkilatı və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin birgə təşkilatçılığı ilə BMT-nin Dövlət Xidmətləri Forumu işə başlayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Forumun açılış mərasimində iştirak edib.

Dünyanın 190-dan çox ölkəsindən 500-dən artıq nümayəndənin iştirak etdiyi builki Forum müxtəlif ölkələrin dövlət idarəçiliyi və dövlət xidmətləri üzrə nazirləri, yerli idarəetmə orqanlarının, akademik dairələrin və özəl sektorun rəhbər şəxsləri qatılıblar.

Forum 2003-cü ildən etibarən 23 iyun - BMT-nin Dövlət Xidmətləri Günü ərəfəsində hər il təşkil olunur. Forumun keçirilməsində məqsəd dövlət idarəçiliyi, dövlət xidmətlərinin göstərilməsinin qabaqcıl modelləri, innovasiyalar və bu sahədə aktual məsələlər üzrə müzakirələrin aparılması, habelə dövlətlərin bu istiqamətlərdə qabaqcıl təcrübələrinin mübadiləsidir. Həmçinin Forum çərçivəsində dövlət xidmətləri sahəsində dünya üzrə ən qabaqcıl və innovativ modeller mükafatlandırılacaq.

Dövlət xidmətlərinin göstərilməsi sahəsində ölkəmizdə təşkil olunan ilk BMT tədbiri olan bu Forum çərçivəsində plenar sessiyalar, 9 fərqli aktual mövzu üzrə seminar və 4 paralel tədbir təşkil ediləcək. Eyni zamanda, 5 fərqli kateqoriya üzrə BMT Dövlət Xidmətləri Mükafatının builki qaliblərinin təltif olunması, Dövlət Agentliyi ilə xarici ölkələrin bir sıra qurumları arasında əməkdaşlığa dair müqavilələrin imzalanması planlaşdırılır.

Forumun Azərbaycan Respublikasında keçirilməsinə zəmin yaradan ən önəmli amillər ölkəmizdə dövlət xidmətləri sahəsində qazanılmış nailiyyətlər, "ASAN xidmət" in uğurlu fəaliyyəti və 2015-ci ildə BMT-nin Dövlət Xidmətləri Mükafatına layiq görülməsidir. Əvvəlcə birgə foto çəkdirildi. Forumun açılışında çıxış edən Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva diqqətə çatdırıb ki, bu tədbirin paytaxtımızda keçirilməsi, Azərbay-

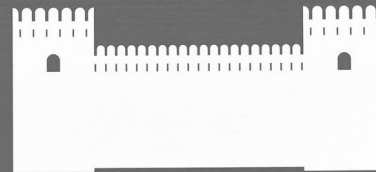

canın dövlət xidmətləri sahəsində əldə etdiyi nailiyyətlərin dəyərləndirilməsidir.

"Bu il keçirilən tədbirin mövzusu bütün xalqlar üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu, dünyanın müxtəlif yerlərindən gəlmiş, qərar qəbul edən yüksək rütbəli şəxslər üçün təcrübələrini bölüşmək, çağırışları müzakirə etmək və BMT-nin 2030-cu il gündəliyinin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olmaq üçün faydalı platformadır. Bu prosesdə dövlət qurumlarının xalqımıza yüksək keyfiyyətli xidmətlər göstərmək və innovativ dəyişikliklərdə iştirak etmək bacarığı xüsusi rol oynayır. Bu baxımdan, mən fürsətdən istifadə edərək, bu gün sizinlə səmərəli dövlət qulluğu sistemi sahəsində Azərbaycanın uğurları ilə bölüşmək istərdim."

Azərbaycanın birinci vitse-prezidenti vurğuladı ki, əsas hədəf və məqsəd yeni xidmətlərin insanlara yönəlməsi və vətəndaşların keçmişdə üzləşdiyi çətinliklərin aradan qaldırılmasından, dövlət xidmətlərini insanlar üçün əlçatan, rahat, asan və səmərəli etməkdən ibarətdir. "Vahid pəncərə" prinsipi əsasında dövlət xidmətlərinin göstərilməsi ideyasının bu cür ərsəyə gəldiyini

BİRLƏŞMİŞ MİLLƏTLƏR TƏŞKİLATININ
DÖVLƏT XİDMƏTLƏRİ FORUMU
2019 24-26 İYUN, BAKI
AZƏRBAYCAN

UNITED NATIONS
PUBLIC SERVICE FORUM
2019 24-26 JUNE, BAKU
AZERBAIJAN

qeyd edən Mehriban Əliyeva ASAN adının Azərbaycan dilində, mənaca, həmçinin "asan" olduğunu vurğulayıb:

"ASAN xidmət" Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə genişmiqyaslı dövlət idarəçiliyi islahatlarının bir hissəsi kimi 2012-ci ildə təsis edildi. Xalq isə dərhal bu islahatları alqışladı. "ASAN xidmət" Bakıda kiçik pilot layihə ilə fəaliyyətə başladı. Həmin vaxt xalqın tələbatlarına şəffaf, əlçatan, səmərəli və rahat şəkildə cavab vermək məqsədilə bir neçə dövlət xidmətləri göstərən qurum bir binaya toplandı. ASAN dərhal əhali arasında o qədər populyarlaşdı ki, biz, bu uğurun davamı olaraq, göstərilən xidmətlərin sayını və növünü çoxaltmaq fikrinə gəldik və "ASAN xidmət" Azərbaycanın rayonlarında da açılmağa başladı.

Nisbətən az müddət ərzində "ASAN xidmət" in insanların tələbatlarını həll etməkdə dövlət xidmətləri sahəsində yeni mədəniyyəti təqdim edən milli brendə çevrildiyini deyən Birinci vitse-prezident hazırda 10 "ASAN xidmət" in rayonlarda, 5 "ASAN xidmət" in isə Bakıda fəaliyyət göstərdiyini bildirdi.

25 iyun 2019-cu il

Bakıda BMT-nin Dövlət Xidmətləri Forumu işə başlayıb

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Forumun açılış mərasimində iştirak edib

Əvvəli Səh. 3

Planda bu ilin sonuna qədər əlavə 5 "ASAN xidmət" in rayonlarda, ikisinin isə Bakıda açmaq olduğunu diqqətə çatdıran Mehriban Əliyeva dedi:

-Görülmiş işlərin həcmi baxımından sizə bir rəqəmi təqdim edəcəyəm. 2013-cü ildən etibarən ASAN mərkəzlərində ölkə üzrə 30 milyondan artıq ərizəyə baxılmışdır. Bu gün həmin mərkəzlərdə 320 dövlət və özəl xidmət göstərilir. 12 müxtəlif dövlət qurumu və bir qrup özəl şirkətlər bir bina daxilində "ASAN xidmət"də təmsil olunurlar. Çox qısa müddət ərzində "ASAN xidmət" dövlət ilə vətəndaş arasında münasibətlərdə mərkəzi yeri tutdu.

"Vətəndaş rəyinin daimi monitorinqi bu layihənin uzun perspektivdə uğuruna xidmət edir", - deyən Birinci vitse-prezident bu uğurun digər səbəbinin gənclərimizin fəal və geniş şəkildə iştirakı ilə bağlı olduğunu söylədi. Mehriban Əliyeva qeyd etdi ki, 2013-cü ildən başlayaraq 19 mindən artıq könüllü ASAN-ın işində iştirak edib. Onlardan 1100 nəfərinin müxtəlif "ASAN xidmət"lərdə tam ştatlı işlə təmin olduğunu vurğulayan Birinci vitse-prezident dedi:

-Biz istedadlı, yüksək motivasiyalı və yaradıcı gənclərimizin ölkənin müasirləşməsində necə yaxından iştirak etməsini görməkdən fərəh hissi duyuruq. Müsbət təcrübəmiz beynəlxalq ictimaiyyətin də diqqətini cəlb etmişdir və 2015-ci ildə "ASAN xidmət" dövlət xidmətlərinin təchizatının təkmilləşdirilməsi kateqoriyasında BMT tərəfindən mükafata layiq görülmüşdür. Bizim ASAN ilə bağlı olan təcrübəmizin daha geniş regionda ən yaxşı təcrübə kimi izlənilməsinə görə fərəhlənirik.

Mehriban Əliyeva vurğuladı ki, bu ilin əvvəlində birinci bənzər mərkəz Kabilde

sürmüşdür. Ümid edirəm ki, bu yeni assosiasiya dövlət xidmətlərinin səmərəli təchizi üçün ekspertlər arasında dialoqu təşviq etmək məqsədi daşıyan əhəmiyyətli beynəlxalq bir alətə çevriləcəkdir. Bu, sözügedən sahədə bütün mövcud yaxşı təcrübələrdən istifadə etmək istəyində olanlara yardım edə bilər.

Əziz dostlar, bir daha Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Mən hamınıza maraqlı və faydalı müzakirələr, forumun işinə böyük uğurlar arzu edirəm. Nəhayət, sizi Bakıda qaldığınız müddətdə boş vaxt tapıb bizim gözəl şəhərimizi kəşf etməyə və ənənəvi Azərbaycan qonaqpərvərliyindən həzz almağa dəvət edirəm. Təşəkkür edirəm.

***

Sonra BMT Baş katibinin iqtisadi və sosial məsələlər üzrə müavini Liu Cenmin çıxış etdi. BMT Baş katibinin adından 2019-cu il BMT Dövlət Xidmətləri Forumunun bütün iştirakçılarına səmimi salamlarını çatdıran Liu Cenmin tədbirin yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu vurğulayıb:

-Builki BMT Dövlət Xidmətləri Forumuna və mükafatlandırma mərasiminə ev sahibliyi etdikləri üçün Azərbaycan Respub-

açılıb, Əfqanıstandan olan 100-dən çox ekspertə ASAN tərəfindən təlim keçirilib. Birinci vitse-prezident yaxşı təcrübələrini başqa ölkələrlə paylaşmağı davam etdirməyə hazır olduğunu bildirdi, bu gündə ASAN-la müxtəlif ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar arasında 10 anlaşma memorandumun imzalandığını vurğuladı. Mehriban Əliyeva qeyd etdi ki, biz bunun-

la kifayətlənmirik və dövlət xidmətlərinin keyfiyyətini təkmilləşdirməyə davam edirik. İnsanlara proaktiv elektron xidmətlərin göstərilməsi üçün Asan my-gov portalının yaradıldığını, bununla da vətəndaşların həmçinin onlayn xidmətdən yararlandığını diqqətə çatdıran Birinci vitse-prezident 2016-cı ildə ölkəmizdə ASAN-ın uğur hekayəsinin davamı olaraq ABAD adı altında digər sosial yönümlü xidmətin fəaliyyətə

başladığını xatırladı. ABAD Azərbaycanın regionlarında kiçik ailə təsərrüfatı bizneslərinə yardım etmək və kiçik sahibkarlığı inkişaf etdirmək məqsədini daşıyan publik hüquqi şəxsdir. Bu layihənin reallaşmasında məqsədin ölkənin sosial və iqtisadi inkişafına vətəndaşların daha fəal və yaradıcı şəkildə cəlb edilməsi olduğunu, 400-ə yaxın üzvü olan ABAD-ın regionlarda işsizlik məsələsinin həlli üçün mühüm bir vasitəyə çevrildiyini bildiren Mehriban Əliyeva dedi:

-Xanımlar və cənablar, bu, vətəndaşlarımızın faydalanması üçün dövlət xidmətləri sahəsində islahatların aparılması üzrə Azərbaycanın təcrübəsinə dair kiçik bir xülasə idi. Müntəzəm paylanıla və araşdırıla bilən digər çoxsaylı nümunə və təcrübələrin mövcud olduğuna əminəm. Məhz buna görə Azərbaycan bilavasitə bu forumun nəticəsi olaraq Dövlət Xidmətlərinin Təchizi üzrə Müəssisələrin ASAN Assosiasiyasının yaradılması təşəbbüsünü irəli

likasının hökumətinə və xalqına səmimi təşəkkürlərimi ifadə etmək istəyirəm. Dərin təşəkkürlərimi düzgün istiqamət verdiyi üçün cənab Prezident İlham Əliyevə çatdırmaq istəyirəm. Dəstəyi, misilsiz fədakarlığı, iştirakı və çıxışı üçün Birinci vitse-prezidentə minnətdarlıq etmək istəyirəm. Azərbaycan Respublikasının bütün dünyada məşhur olan alicənablığını və qonaqpərvərliyini birbaşa görmək imkanımız oldu.

BMT Baş katibinin müavini Bakının tarixi və müasir memarlıq nümunələrini birləşdirən möhtəşəm bir şəhər olduğunu da vurğuladı. Forum iştirakçılarının səmərəli dövlət xidmətlərinin göstərilməsi, innovativ transformasiyalar və bu istiqamətli institutlar yolu ilə Davamlı İnkişaf Məqsədlərinə çatmağı özünə hədəf seçdiyini deyən Liu Cenmin BMT-nin 2030-cu il Davamlı İnkişaf Gündəliyi barədə ətraflı danışdı.

Ardı Səh. 5

Bakıda BMT-nin Dövlət Xidmətləri Forumu işə başlayıb

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Forumun açılış mərasimində iştirak edib

Əvvəli Səh. 4

Qeyd etdi ki, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə çatmaq üçün şəffaf, hesabatlı və səmərəli institutlar olmalıdır. İnküziv, firavan və davamlı dünya yaratmaq üçün əldə edilən uğurlarla yanaşı, sosial, iqtisadi və ətraf mühit çağırışlarının olduğunu bildiren BMT Baş katibinin müavini bu baxımdan müvafiq institutların indiyədək heç vaxt olmadığı qədər əhəmiyyətli olduğunu vurğuladı. Gələn ay Nyu-Yorkda üzv dövlətlər, o cümlədən Azərbaycanın da iştirak edəcəyi siyasi foruma toxunan Liu Cenmin inküziv, həssas, şəffaf və səmərəli institutların dayanıqlı inkişaf üçün fundamental əhəmiyyətini vurğuladı. BMT Baş katibinin müavini ölkəmizdə dövlət xidməti sahəsində əldə edilən uğurları da xüsusi qeyd edərək dedi:

-Azərbaycan Respublikası innovativ idarəetmə vasitəsilə inküziv, səmərəli və insan-yönümlü İKT əsaslı dövlət xidməti sistemi yaradıb. Beləliklə, sosial xidmətlərin göstərilməsində dövlət qulluqçuları ilə vətəndaşlar arasındakı məsafəni qısaltıb və dövlət qulluqçuları ilə vətəndaşlar arasındakı ünsiyyəti şəffaflaşdırıb. Dövlət bu misilsiz nəticəni xidmətlərin göstərilməsini müasirləşdirməyə bütün hökumət qurumlarının birgə yanaşması, ASAN mərkəzlərin yaradılması və yenilikçi e-hökumət xidmətlərinin tətbiq edilməsi, xidmətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və bu xidmətlərlə vətəndaşların məmnunluğunun artırılması ilə əldə edib. Bu, nəticənin əldə edilməsində çox vacibdir.

BMT Baş katibinin iqtisadi və sosial məsələlər üzrə müavini ölkəmizdə rəqəmsal idarəetmənin tətbiqi ilə dövlət xidmətlərinin inkişafı sahəsində BMT-nin xüsusi mükafatını Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevaya təqdim etdi.

Sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin sədri Ülvi Mehdiyev çıxış edərək bildirdi ki, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri qəbul olunan səmərəli və şəffaf təsisatların yaradılması beynəlxalq ictimaiyyətin başlıca hədəflərindən birinə çevrilib və bu istiqamətdə Azər-

baycanda da xeyli tədbirlər görülüb. Bu sahədə ölkəmiz üçün perspektivlərin müsbət olduğunu vurğulayan Ülvi Mehdiyev bunun əsasən innovasiyaların dövlət idarəçiliyində uğurlu tətbiqi, eləcə də dövlət xidmətlərinin göstərilməsində vətəndaş yönümlü yanaşma ilə şərtləndiyini bildirərək dedi:

-Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri İlham Əliyevin həyata keçirdiyi islahatlar institusional mexanizmlər, strukturlar, sistemlər və innovativ metodlara əsaslanır ki, onlar vətəndaş cəmiyyətinin cəlb edilməsi üçün daha əlverişli olsun. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın qeyd etdiyi kimi, "ASAN xidmət" Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə 2012-ci ildə dövlət idarəçiliyi sahəsində aparılan islahatların tərkib hissəsi kimi yaradılıb. O, qabaqcıl idarəetmə prinsiplərinə əsaslanır və ölkəmizdə dövlət xidməti sahəsində fundamental dəyişikliyə səbəb olub. "ASAN xidmət" mərkəzləri səmərəlilik, əlçatanlıq, şəffaflyq, rahatlıq və innovasiya prinsiplərinə əsaslanan ən yüksək xidmət səviyyəsini təmin edir. Təsədüfi deyil ki, "ASAN xidmət" in vətəndaşlar tərəfindən qiymətləndirilməsi demək olar ki, 100 faiz müsbətdir.

"Heç kimi kənar qoymadan şəffaf və

səmərəli xidmətlərin təqdim edilməsi Azərbaycan hökumətinin nail olduğu məqsəddir. Şəffaflyq və məsuliyyətlik bütün ASAN mərkəzlərində tam təmin olunub", - deyən Ülvi Mehdiyev BMT-nin Dövlət Xidmətləri Mükafatına layiq görülmüş "ASAN xidmət" in təcrübəsinin bir neçə ölkədə tətbiq olunduğunu, bir neçə ölkə və beynəlxalq təşkilatla, o cümlədən Fransa, İtaliya, Koreya Respublikası, Monteneqro, Mərakeş, Uqanda, İndoneziya, İSESCO və Afrikanın Birləşmiş Şəhərlər və yerli hökumətlər təşkilatı ilə anlaşma memorandumlarının imzalandığını diqqətə çatdırdı.

Daha sonra İndoneziya Respublikasının Qunadarma Universitetinin rektoru və Özel Universitetlər Assosiasiyasının vitse-prezidenti, professor xanım Eko Sri Margianti çıxış etdi. Forumun əhəmiyyətini vurğulayan, belə tədbirdə iştirak etməyin önemi qeyd edən qonaq dedi:

-İcazə verin, bu cür çox vacib və əlamətdar gündə nitq söyləmək üçün dəvət olunduğuma görə dərin minnətdarlığımı bildirim. Bu zamanı sizinlə paylaşmaqla öz şəxsi fikir və təcrübələrimi ifadə etmək mənim üçün heç qətdən də böyük şərəfdir. Həmçinin Bakıya ilk dəfə səfər etdiyimə görə bu, mənim üçün xüsusi imkandır.

Zati-aliləri, hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar. Bu xüsusi məqamda mən, həmçinin BMT-nin Dövlət Xidmətləri Forumuna uğurla ev sahibliyi etdiyinə görə Azərbaycan Respublikası hökumətini təbrik etmək istəyirəm.

Eko Sri Margianti diqqətə çatdırdı ki, o, üç il ərzində İndoneziyanın dövlət xidmətləri üzrə qeyri-rəsmi müsabiqəsinin qiymətləndiricisi olub. Fəaliyyət dövründə əldə etdiyi təcrübəni bölüşən indoneziyalı qonaq ölkəsində dövlət xidmətlərinin sürətləndirilməsi istiqamətində görülən işlərdən danışdı. O, BMT-nin 2030-cu ilə qədər nəzərdə tutulan Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri gündəliyinə toxundu, bu istiqamətdə atılan addımlarda innovasiyanın tətbiqinə xüsusi yer ayrıldığını vurğuladı. Eko Sri Margianti forumda müzakirə olunan məsələlərlə bağlı fikirlərini söylədi və qeyd etdi ki, mövcud çağırışlara şəffaflyq, səmərəlilik və hesabatlılıq prinsiplərini rəhbər tutmaqla cavab vermək mümkündür. O, bu məsələdə beynəlxalq əməkdaşlığın roluna da toxunaraq, gələcəkdə daha böyük nailiyyətlərə imza atmaq üçün birgə səylərin əhəmiyyətini xüsusi qeyd etdi.

Forum işini müxtəlif mövzulara aid sessiylarla davam etdirdi.

İyunun 24-də Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Bakıda keçirilən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Dövlət Xidmətləri Forumunda iştirak edən BMT Baş katibinin iqtisadi və sosial məsələlər üzrə müavini Liu Cenmin ilə görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Dövlət Xidmətləri Forumunun ölkəmizdə keçirilməsi barədə verilən qərara görə minnətdarlığını ifadə etdi və forumun nəticələrinin dövlət xidmətlərinin islahatları ilə bağlı proseslərə, bu istiqamətdə fikir və təcrübə mübadiləsinin aparılmasında iştirakçı ölkələrə faydalı olacağına ümid etdiyini bildirdi. Azərbaycanın BMT ilə uğurlu əməkdaşlıq həyata keçirdiyini qeyd edən Mehriban Əliyeva Azərbaycanın müstəqilliyinin bərpə olduğu ilk illərdən Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində ölkəmizdə 1 milyon qaçqın və məcburi köçkünü BMT tərəfindən göstərilən yar-

“Azərbaycan BMT ilə uğurlu əməkdaşlıq həyata keçirir”

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva BMT Baş katibinin müavini Liu Cenmin ilə görüşüb

dımı yüksək qiymətləndirdi. Azərbaycanın son illərdə əldə etdiyi iqtisadi nailiyyətlərə toxunan Birinci vitse-prezident ölkəmizin həm də bir çox mütəbər beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi etdiyini vurğuladı və Bakıda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Dövlət Xidmətləri Forumunun da uğurla keçəcəyinə əminliyini

ni ifadə etdi.

Xoş sözlərə görə təşəkkür edən BMT Baş katibinin iqtisadi və sosial məsələlər üzrə müavini Liu Cenmin Forumun yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycan rəhbərliyinə minnətdarlığını bildirdi. Bakıda dövlət xidmətləri ilə bağlı növbəti Forumun keçirildiyini deyən

Liu Cenmin bu Forumda xeyli sayda nümayəndənin iştirakının önemi qeyd etdi. Azərbaycanda dövlət xidmətlərinin çox təkmil və yüksək səviyyədə həyata keçirildiyini bildiren BMT Baş katibinin iqtisadi və sosial məsələlər üzrə müavini bütün bu işlərin Azərbaycan Prezidentinin rəhbərliyi sayəsində

mümkün olduğunu vurğuladı. Liu Cenmin BMT-nin təşkilatı üzv 193 dövlətlə birgə 2030-cu il üçün Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri gündəliyinin icrası ilə məşğul olduğunu qeyd etdi və bu işdə dövlət xidmətlərinin səviyyəsinin təkmilləşdirilməsinin xüsusi əhəmiyyət daşıdığını bildirdi.

25 iyun 2019-cu il

“Azərbaycan ilə Bolqarıstan arasındakı münasibətlər strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır”

Azərbaycan Respublikasının Baş Naziri Novruz Məmmədov iyunun 24-də Bolqarıstan Respublikası Baş Nazirinin müavini və Xarici İşlər naziri Yekaterina Zaxaryeva ilə görüşüb. AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan-Bolqarıstan münasibətlərindən danışıq Baş Nazir Novruz Məmmədov ölkələrimiz və xalqlarımız arasında çox yaxşı münasibətlərin olduğunu bildirərək deyib: “Azərbaycan ilə Bolqarıstan arasındakı münasibətlər strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır. Ölkələrimiz həm ikitərəfli müstəvidə, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində səmərəli əməkdaşlıq edirlər. Düşünürəm ki, sizin səfəriniz də ölkələrimiz arasında olan əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsinə töhfəsinə və rəcəcək”.

Baş Nazir Azərbaycan ilə Bolqarıstan arasında siyasi əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu söyləyib. Novruz Məmmədov ölkələrimiz arasındakı iqtisadi münasibətlərin daha inkişaf etdirilməsi üçün yaxşı potensial olduğunu bildirib, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın genişləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıb. Baş Nazir Bolqarıstanın Yunanıstan-Bolqarıstan interkonnektoru vasitəsilə “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsinə qoşulmasının ölkələrimiz arasındakı ikitərəfli əməkdaşlığın daha da inkişafına töhfə verəcəyini deyib.

Novruz Məmmədov Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində Azərbaycanın ədalətli mövqeyinə verdiyi dəstəyə görə Bolqarıstan tərəfinə minnətdarlığını ifadə edib.

Azərbaycan ilə Bolqarıstanın dost ölkələr olduqlarını vurğulayan Yekaterina Zaxaryeva 2015-ci ildə Prezident İlham Əliyevin Bolqarıstana səfəri zamanı imzalanan strateji tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannamənin ikitərəfli əlaqələrin inkişaf etdirilməsi baxımından önəmli olduğunu diqqətə çatdırıb, ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi istiqamətində mühüm addımların atıldığını bildirib.

Söhbət zamanı Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyindəki önəmli rolundan bəhs edilib, enerji, turizm, ticarət, nəqliyyat sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsinə və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlərə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

“Bakıda BMT Forumunun keçirilməsi Azərbaycanın beynəlxalq arenada apardığı uğurlu siyasətin nəticəsidir”

Dünyanın 190-dan çox ölkəsindən 500-dək nümayəndənin iştirak etdiyi foruma müxtəlif ölkələrin dövlət idarəçiliyi və dövlət xidmətləri üzrə nazirləri, yerli idarəetmə orqanlarının, akademik dairələrin və özəl sektorun rəhbər şəxsləri qatılıblar. BMT-nin Dövlət Xidmətləri Forumunun Bakıda keçirilməsi Azərbaycanın beynəlxalq arenada apardığı uğurlu siyasətin nəticəsidir.

Bu fikri AZƏRTAC-a müsahibəsində İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatında Dövlət İdarəçiliyi Direktorluğunda siyasətin

əlaqələndirilməsi və Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri bölməsinin siyasi məsləhətçisi Karina Lindberg deyib. “İnanıram ki, dövlət idarəçiliyi, dövlət xidmətlərinin göstərilməsinin qabaqcıl modelləri, innovasiyalar və bu sahədə aktual məsələlərin müzakirə olunduğu, dövlətlərin bu istiqamətlərdə qabaqcıl təcrübələrinin paylaşıldığı bu forum öz müsbət nəticələrini verəcəkdir”, - deyə Karina Lindberg qeyd edib.

“Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevlə bağlı şikayət Avropa Məhkəməsinə göndərilib”

“Hazırda Avropa Məhkəməsinin gündəmində Azərbaycanla bağlı hər hansı ciddi məsələ yoxdur”. SİA-nın verdiyi məlumata görə, bunu jurnalistlərə açıqlamasında Prezident Administrasiyasının Hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin sektor müdiri, Azərbaycanın Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsindəki daimi nümayəndəsi Çingiz Əsgərov deyib.

Onun sözlərinə görə, bütün dövlətlərlə münasibətdə şikayətlər olduğu kimi Azərbaycanla bağlı da var. Ç.Əsgərov xatırladı ki, Çıraqovların işi üzrə qərar qəbul edilib və Nazirlər komitəsinin iclasında baxılıb: “Növbəti dəfə bu ilin dekabr ayında bu məsələyə baxılacaq. Gözləyirik ki, Ermənistan hökuməti qərarın icrası ilə bağlı görülən tədbirlər barədə məlumat təqdim etsin və biz onu müzakirə edək. Hələlik hər hansı məlumat yoxdur. Məlum olan odur ki, Ermənistan qərarın icrasından imtina edir”.

Sektor müdiri əlavə edib ki, Ermənistanda saxlanılan girovlar Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevlə bağlı şikayət Avropa Məhkəməsinə göndərilib və Azərbaycan hökuməti bu prosedə iştirak edir. “Artıq bütün kommunikasiya mərhələsi yekunlaşıb. Bu il ərzində Avropa Məhkəməsinin öz mövqeyini bildirməsini gözləyirik. Bununla yanaşı, Avropa Şurasında Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevin vəziyyəti ilə bağlı tədbirlər keçirilib və bu həftə AŞPA-da nümayəndə heyətimiz tərəfindən Azərbaycanın mövqeyi deputatların nəzərinə çatdırılacaq”.

Azərbaycan ilə Bolqarıstan arasında əlaqələrin inkişaf perspektivləri müzakirə olunub

FAIRS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Elmar Məmmədov Bolqarıstanın Baş Nazirinin müavini və Xarici İşlər naziri Yekaterina Zaxaryeva ilə görüşüb. AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə nazirlər iki ölkə arasında bir çox sahələr üzrə mövcud olan qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə edib və əlaqələrin cari vəziyyətindən məmnunluq bildiriblər.

Nazir Elmar Məmmədov 2015-ci ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Bolqarıstana səfəri zamanı imzalanan strateji tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannamənin ikitərəfli əlaqələrin inkişaf etdirilməsi baxımından başlıca konseptual sənəd olduğunu qeyd edib, son illər ərzində bu sənədin yerinə yetirilməsi istiqamətində xeyli iş görüldüyünü bildirib. Eyni zamanda, ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsinin həcmnin strateji əməkdaşlığımızın potensialına uyğun gəlmədiyini söyləyən nazir bu xüsusda tərəflərin birgə addımları nəzərdən keçirilməli olduğunu söyləyib.

Görüş zamanı Elmar Məmmədov Bolqarıstandan olan həmkarına Azərbaycanın təşəbbüsü və iştirakı ilə həyata keçirilən mühüm infrastruktur, enerji və nəqliyyat layihələri haqqında məlumat verib. O, Bolqarıstanın “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsi çərçivəsində Yunanıstan-Bolqarıstan interkonnektoru vasitəsilə yaradılan bu şəbəkəyə qoşulmasını təqdirləyici hal kimi dəyərləndirib.

Azərbaycanlı həmkarının ötən ilin oktyabrında Bolqarıstana səfərini məmnunluqla xatırlayan nazir Yekaterina Zaxaryeva iki ölkə arasında mövcud olan strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin əhəmiyyətini vurğulayıb. O, Cənub Qaz Dəhlizi çərçivəsində inkişaf etdirilən layihələrin Bolqarıstan üçün ümud əhəmiyyət kəsb etdiyini və ölkəsinin digər qonşu ölkələrlə mövcud və tikilməkdə olan interkonnektorlar vasitəsilə Balkan regionunda enerji tranziti üzrə mərkəz qismində çıxış etmək niyyətinə olduğunu bildirib.

Söhbət zamanı ikitərəfli əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi baxımından Şərqi-Qərbi və Cənub-Qərbi nəqliyyat dəhlizləri, o cümlədən onların mühüm elementi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu, habelə Qara dəniz üzərindən bərə əlaqəsinin yaratdığı əlverişli perspektivlər barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Eyni zamanda, Bakı-Sofiya istiqamətində birbaşa hava reyslərinin iki ölkə arasında turizm mübadilələrinin artırılmasına səbəb olduğu qeyd edilərək, bu istiqamətdə əlavə dinamika təkan verilməsi üzrə atıla biləcək addımlar müzakirə edilib.

ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrələrinin vasitəçiliyi ilə Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində aparılan danışıqlar prosesi haqqında danışıq Elmar Məmmədovun münaqişənin beynəlxalq hüququn prinsipləri və BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri əsasında həllinin zəruriliyini bildirib. Bu xüsusda, Bolqarıstanın Azərbaycanın beynəlxalq tanınmış sərhədləri çərçivəsində ərazi bütövlüyünə davamlı dəstək mövqeyi məmnuniyyətlə qeyd edilib. Tərəflər, həmçinin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində ənənəvi əməkdaşlığın və qarşılıqlı əsasda dəstək göstərilməsinin perspektivləri üzərində dayanaraq, bu istiqamətdə də səylərin əlaqələndirilməsinə sadıq qalacaqlarını bildiriblər. Görüşdən sonra tərəflər birgə mətbuat konfransı keçiriblər.

BMT-nin Dövlət Xidmətləri Forumu işini seminarlarla davam etdirib

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin birgə təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilən BMT-nin Dövlət Xidmətləri Forumu işini paralel seminarlarla davam etdirib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, “Heç kim kənar qalmadan inklüziv və bərabər xidmətlərin göstərilməsi” mövzusunda keçirilən birinci seminarla inklüziv və bərabər xidmətlərin göstərilməsi məsələləri araşdırılıb. Seminarla çıxış edən Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimov deyib ki, uzun illərdir davamlı inkişaf edən Azərbaycan bu sahədə böyük təcrübə əldə edib. Kənd təsərrüfatı hazırda Azərbaycan Hökuməti üçün qabaqcıl sahələr sırasındadır. Yeni-yeni inkişaf üsullarını, müxtəlif dəstək mexanizmlərini tətbiq etməyə, hazırda vergidən azad olunmuş kənd təsərrüfatına subsidiyalar ayırmağa çalışırıq. Məqsədimiz kənd təsərrüfatını şəffaf, sadə, səmərəli hala gətirməkdir.

BMT-nin İqtisadi və Sosial Məsələlər Departamentinin Dövlət xidmətlərində innovasiyalar bölməsinin direktoru Con-Meri Kauzya, Özəl Universitetlər Assosiasiyasının vitse-prezidenti Eko Sri Margianti, Ekseter Universitetinin Beynəlmilləşdirmə və inkişaf fakültəsinin dekan müavini Endryü Massey Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olunmasında əsas rolun səmərəli şəkildə yerinə yetirilməsi məqsədilə dövlət xidmətlərinin hansı transformasiyanı keçməli olması, bu transformasiyanın necə həyata keçirilməsi ilə bağlı fikirlərini bölüşüblər.

Seminar “Heç kim kənar qalmadan Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olmaq üçün transformasiya”, “Transformasiyanı stimullaşdırmaq üçün nə lazımdır?” və “Transformasiya fəaliyyətində” adlı sessiyalarla davam edib.

Dostluq, sülh, tərəfdaşlıq və mədəni müxtəliflik məsələlərinə töhfələrini verən Azərbaycan qitə və dünya miqyaslı tədbirlərə ev sahibliyi edərək, humanitar məkan kimi tanınır. Dünyanın nüfuzlu tədbirlərinə ev sahibliyi edən Azərbaycan artıq dünyanın global tədbirlərinin keçirildiyi mərkəzlərdən biri kimi qəbul olunur. Bu və ya digər tədbirlərin keçirilməsi, ölkəmizin sabitlik məkanı olduğunu, əmin-amanlığın hökm sürdüyü diyar olduğunu təsdiqləyir. İqtisadi inkişafımız da, məhz belə tədbirlərin Azərbaycanda keçirilməsinə geniş imkanlar açır. Son 16 ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən məqsədyönlü siyasət sayəsində ölkənin iqtisadi müstəqilliyinin təmin olunması yolunda inamlı addımlar atılıb. Azərbaycanda keçirilən beynəlxalq tədbirlər, eləcə də, ölkəmiz ətrafında formalaşmış yüksək imic dünyanın diqqətini Azərbaycana yönəldib.

Ölkənin bütün sahələrində olduğu kimi, qeyri-neft sektorunun prioritet sahələrindən olan turizm sənayesində görülmüş məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində, Azərbaycanda bu sektorun inkişafı üçün münbit şərait yaradılıb və milli turizm kompleksinin rəqabətə davamlılığı yüksəldilib. Xarici turistlərin Azərbaycana rahat şəkildə səfər etmələri üçün görülən işləri də vurğulamaq yerinə düşərdi. Bir sıra MDB ölkələrinin vətəndaşları vizasız, bir sıra ölkələrin vətəndaşları isə, sadələşdirilmiş viza əldə etməklə Azərbaycana səfər edə bilirlər. Elektron viza sisteminin yaradılması, daha sonra "ASAN Viza" sisteminin tətbiqi ölkəmizə gəlmək istəyənlər üçün viza alınmasını 3 gün ərzində mümkün edib. Ölkəmizdə beynəlxalq aeroportlar fəaliyyət göstərir. 2025-ci ilədək birbaşa təyyarə reysləri coğrafiyasının 100 ölkədə genişləndirilməsi planlaşdırılır.

Bu gün turistlər ilin bütün fəsillərində ölkəmizdə gözəl istirahət edə bilirlər. "Şahdağ" Turizm Mərkəzi, "Tufandağ" Qış-Yay Turizm Kompleksinin fəaliyyətə başlaması ilə ölkəmizdə turizmin mövsümliliyi aradan qalxıb. Bütün bunlarla yanaşı, indi paytaxtda, eləcə də, ölkəmizin bir çox bölgələrində dünyanın məşhur brend hotelləri fəaliyyət göstərir, turistlərə göstərilən xidmətin çeşidi və keyfiyyəti də ildən-ile yüksəlir.

AZƏRBAYCANI DÜNYADA TURİZM ÜÇÜN SƏCİYYƏVİ EDƏN XÜSUSİYYƏTLƏRDƏN BİRİ SAĞLAMLIQ-MÜALİCƏ TURİZMİDİR

Azərbaycanın beynəlxalq sorğularda turist ölkəsi kimi xüsusi yer tutması, ən gözəl şəhərlər sırasında adının yer alması və s. təbii ki, yaşadığımız Odlar Diyarı haqqında olan yüksək fikirlərdən xəbər verir. Azərbaycanın turizm potensialı, ölkəmizdə turizmin müxtəlif növlərini inkişafı da turistlərin seçimlərində yanılmadıqlarını bir daha göstərir. Azərbaycanı dünyada turizm üçün səciyyəvi edən xüsusiyyətlərdən biri də sağlamlıq-müalicə turizminin olmasıdır. Ölkəmizdə bu sahənin bütün istiqamətlərinin inkişafı üçün lazım olan təbii şərait mövcuddur. Belə ki, ölkədə müalicə-sağlamlıq turizminin inkişafı üçün təbii ehtiyatlar baxımından, hər şey var. Azərbaycanın sağlamlıq turizmi imkanlarını tanımaq, ölkəyə çox güclü turist axınına nail olmaq olar. Sağlamlıq turizmi Azərbaycanın brendi kimi təqdim olunur. Dünyada analoqu olmayan Naxçıvanın duz mağaraları, Abşeron göllərinin müalicəvi palçıqları və suları, Lənkəranın, Gədəbəyin mineral suları və s. Bu sərvətlərin mövcudluğu Azərbaycanın sağlamlıq turizmini dünya məkanına çıxarmaq baxımından

Azərbaycanda yüksək iqtisadi, sosial və ekoloji tələblərə cavab verən müasir turizm formalaşır

əhəmiyyətlidir. Lənkəran İstisu Sağlamlıq Mərkəzində müasir laboratoriya, rentgen və ultrasəs müayinələri üçün lazımı şəraitin yaradıldığı mərkəzdə elektroterapiya, fizioterapiya, jet masaj, maqnitoterapiya, hidrotəriya, hidrokoloterapiya, palçıq müalicəsi, mexanoterapiya otaqları var. Hazırda Lənkəran İstisu Sağlamlıq Mərkəzində 12 aktiv su mənbəyi, o cümlədən, 7 quyu və 5 bulaq mövcuddur. Lənkəran İstisu Sağlamlıq Mərkəzində qan dövranı, sinir, sümük-əzələ sistemləri, birləşdirici toxumanın, tənəffüs orqanlarının, həzm sisteminin xəstəlikləri, maddələr mübadiləsi və qidalanma pozuntuları, dəri və dərialtı toxumanın xəstəliklərinin müalicəsi aparılır.

ŞƏFA MƏNBƏYİ KİMİ NAFTALAN NEFTİ

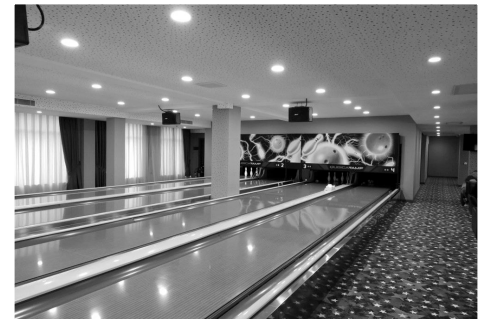
Hazırda ölkəmizdə sağlamlıq turizmi yeni inkişaf dövrünü yaşayır. Sağlamlıq turizmi sahəsində geniş tanınan Naftalan nefti ilə müalicə son illər daha da məşhurlaşmaqdadır. Bu da şəhərə gələn xarici turistlərin sayının ildən-ile artmasına öz təsirini göstərir. Hazırda Naftalanda üçü 5 ulduzlu olmaqla, 10 sanatoriya fəaliyyət göstərir. Azərbaycanda sağlamlıq turizminin, xüsusilə Naftalan nefti ilə müalicə üsullarının zəngin ənə-

nələri var. Naftalan nefti respublikamızın ən qiymətli təbii sərvətlərindən biridir. Ta qədimdən indiyə kimi, saysız-hesabsız xəstə bu neftin şəfaverici keyfiyyətindən bəhrələnməmişdir. Müalicəvi xassələrə malik olan Naftalan nefti sümük - oynaq, dəri xəstəliklərindən və uroloji xəstəliklər, eşəb, genikoloji, uroloji və dəri xəstəliklərinin, eləcə də, qara ciyər xəstəliklərinin, oynaqların və dıy-aq-hərəkət aparatına aid olan oynaqdan kənar yumşaq toxumaların müalicəsi üçün müstəsna vasitə kimi bütün dünyada məşhurdur. Elə buna görə respublikamızın şəhər və rayonlarından hər il çoxlu sayda xəstə bura pənah gətirir. Bu müalicəvi xüsusiyyətlərinə görə Naftalan nefti ilə 70-dən artıq xəstəliyin müvəffəqiyyətli müalicəsi mümkündür.

Müalicəvi xassəsinə görə, dünyada yeganə neft olan Naftalan nefti Azərbaycan Respublikasında Gəncə şəhərindən 50 km aralı Murovdağ silsiləsinin ətəyində yerləşir.

Bioloji tədqiqat və həkimlərin müxtəlif xəstəlikləri müalicə etməklə, müəyyənləşdiriblər ki, Naftalan neftindən ayrılan naftan karbohidrogen qrupu bu neftin ən aktiv bioloji komponenti olub, müalicə üçün tətbiqində ilk müalicəvi təsir edən naftan karbohidrogenləridir. Naftan karbohidrogen qrupu orqanizmin bütün fizoloji funksiyasına müsbət təsir etməklə, toksiki xassə göstərmir.

Gəncə "Naftalan Sağlamlıq Mərkəzində" dünya şöhrətli Naftalan nefti və ondan alınmış müalicəvi naftan yağları ilə kompleks müalicə olunmaq istəyənlər ilin istənilən fəslində bu sağlamlıq mərkəzində müalicə olunurlar.

Azərbaycanda yüksək iqtisadi, sosial və ekoloji tələblərə cavab verən müasir turizm sahəsinin formalaşdırılması və onun ölkə iqtisadiyyatının əsas inkişaf dayaqlarından birinə çevrilməsinin təmin edilməsi istiqamətində əldə olunan irəliləyişlər bu gün ölkəmizi dünyada turizm ölkəsi kimi də tanıdı bilib. Azərbaycanın turizm sahəsində rəqabət imkanları çox yüksəkdir və dövlətin turizmə yaxından diqqət və qayğısı bu sahənin gələcəkdə daha da inkişafına daha böyük imkanlar yaradır.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Ermənistan tərəddüd edir: daxili gərginlik və geosiyasi ziddiyyətlərin yaratdığı təzyiqlər

Cənubi Qafqazda geosiyasi mənzərənin həssas olduğu haqqında ekspertlər daim fikir bildirirlər. Bunun fonunda regionda atılan hər bir addım maraqlıdır. Tbilisidə Rusiyaya qarşı etiraz dalğasının baş qaldırması müəyyən fikirlər yaradır. Ekspertlərə görə, bu proses sadəcə Gürcüstanın daxili problemləri ilə bağlı deyil. Konkret olaraq, ölkə daxilində mövcud siyasi ziddiyyətlərdən kənar qüvvələr istifadə edib, gərginlik yaradır. Məqsəd də öz maraqlarına uyğun işlər görməkdən ibarətdir. Həmin sırada ilk olaraq İranla bağlı yaranmış vəziyyət qeyd edilir. Bununla yanaşı, Ermənistanda müşahidə edilən proseslərin məntiqini məhz həmin məsələ çərçivəsində izah etmək mümkündür.

Belə görünür ki, Rusiya və ABŞ üçün Ermənistan İran məsələsində ən həssas məkan ola bilər. Ermənistan rəhbərliyinin münaqişə ilə bağlı atdığı addımlar da onun mövqeyinin qeyri-müəyyən olmasını ifadə edir. Bu, Ermənistanı asan təzyiqlə obyektinə çevirir. Nəticədə, Ermənistanın ziddiyyətli addımlar atdığı məlum olur. Bir tərəfdən, Ermənistanın xarici işlər naziri ABŞ-a sülh danışıqlarına gedir. Digər tərəfdən isə erməni silahlı qüvvələri Dağlıq Qarabağda hərbi təlim keçirlər. Bu kimi məqamların fonunda Ermənistanın region üçün hansı geosiyasi risklər yarada biləcəyi üzərində geniş dayanmağa ehtiyac görünür.

Cənubi Qafqazın riskli ölkəsi:

Ermənistandan istifadə

Gürcüstanda baş verən toqquşmalar fonunda ekspertlər Ermənistanın Cənubi Qafqazdakı qeyri-konstruktiv mövqeyinin mümkün nəticələri haqqında proqnostik fikirlər ifadə etməkdədirlər. Çünki Ermənistan regionun geosiyasi sabitlik baxımından ən zəif və ziddiyyətli ölkəsidir. Nikol Paşinyan hakimiyyətə gələndən qeyri-müəyyənlik daha da artıb. Hələ də Ermənistan rəhbərliyinin dəqiq hansı geosiyasi xətti seçdiyi aydın deyil. Onun qonşu dövlətlərə istiqamətlənmiş siyasətinin məzmunu da risklərlə doludur.

Bir neçə gün əvvəl Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Robert Koçaryanla görüşüb. Ondan sonra səfiri Ermənistan XİN-ə çağıraraq, etiraz bildiriblər. Ona Rusiyanın Ermənistanın daxili işlərinə qarışdığını deyiblər. Belə çıxır ki, Ermənistan Kremlin R.Koçaryana siyasi dəstək verdiyini iddia edir. Əslində, Ermənistanın keçmiş Prezidentinin həbsdən çıxması N.Paşinyan üçün bir xəbərdarlıq idi. Səfirin əlavə olaraq R.Koçaryanla görüşməsi isə artıq konkret addımdır.

Bu addım Rusiyanın N.Paşinyandan narazı olmasının əlamətidir. Ekspertlərə görə, N.Paşinyan fəaliyyəti müddətində özünü nə tam qərbperəst, nə də Rusiyaya sadiq siyasətçi kimi göstərə bilib. Yəni o, tərəddüd edib, gah bu, gah da digər tərəfə vəd verib. İndi Rusiya N.Paşinyana qəzəblidir, Amerika isə ona olan etibarını azaldıb. Hətta N.Paşinyanın daha qatı antirusiya mövqeli başqası ilə əvəz olunması haqqında söhbətlər gedir.

Rusiyanın R.Koçaryanla apardığı oyunlar isə göstərir ki, Kreml öz variantı üzərində aktiv işləyir. İndi, dünyanın iki güclü dövlətindən hansının çəkici Ermənistan rəhbərliyinin başına daha tez dəyəcəyi maraqlıdır. Ermənistan rəhbərliyi üçün vəziyyəti daha da mürəkkəbləşdirən məqam İranla bağ-

24 iyun 2019

Ermənistan tərəddüd edir: daxili gərginlik və geosiyasi ziddiyyətlərin yaratdığı təzyiqlər

Cənubi Qafqazda geosiyasi mənzərənin həssas olduğu haqqında ekspertlər daim fikir bildirirlər. Bunun fonunda regionda atılan hər bir addım maraqlıdır. Tbilisidə Rusiyaya

lı situasiyanın faktiki olaraq müharibə mərhələsinə gəlməsidir. Ekspertlər əmindirlər ki, ABŞ nə vaxtsa İrəni vuracaq. Bu zaman ona ətraf ölkələrdən istifadə etmək lazım olacaq. Azərbaycan qəti surətdə öz ərazisini kimsənin hərbi əməliyyatı üçün verməz. Türkiyənin İran məsələsində mövqeyi bellidir. Qalır Gürcüstan və Ermənistan. Gürcüstan ABŞ-a yaxın ölkə olduğundan, onun hava limanlarından istifadə edə bilərlər. Görünür, Tbilisidə Rusiyaya qarşı təşkil edilən etirazlarda bu məqamın rolu vardır. Fərsətdən istifadə edib, amerikalılar Gürcüstana hərbi qüvvə yeridə bilərlər.

Bu məsələ bir qədər öncə qalxmışdı. Lakin Gürcüstan rəhbərliyi ABŞ hərbi hissəsinin ölkədə yerləşdirilməsinə razı olmadı. İndi Rusiyanın təzyiqlərinin artması fonunda özünümüdafiə adı altında ABŞ hərbi hissəsi Gürcüstana yeridilə bilər. Lakin bu ssenariyi bilən Rusiya da cavab addımları ata bilər. Moskvanın cavablarından biri də Ermənistanla bağlıdır.

Ermənistan məsələsi amerikalılar üçün də İran problemi kontekstində əhəmiyyətli-dir. Çünki Ermənistan Cənubi Qafqazda Rusiyanın forpostudur və orada Moskvanın güclü hərbi qruplaşması vardır. Kreml üçün onların sayını artırmaq problem deyil - kimsədən icazə almağa ehtiyac yoxdur. Deməli, faktiki olaraq Ermənistan Rusiyanın İrana yardım etməsi üçün əsas məkandır. Məhz bu təzisin işığında Ermənistandan yaxın zamanlarda nələrin baş verə biləcəyi maraqlıdır.

Təhlükəli oyun: müharibə başlasa...

Rusiya R.Koçaryanla əlaqələri daha da aktivləşdirməklə əslində "qara günə" hazırlaşır. Yəni eğer İran məsələsi kəskinləşsə, Kremlin çevik reaksiya üçün daha uyğun erməni hakimiyyətinə ehtiyacı olacaq. N.Paşinyanın sürüşkən və qeyri-müəyyən mövqeyinə arxayın olmaq risklidir. Mümkündür ki, onun nəzarət etdiyi erməni parlamenti Moskvanın istədiyi qərarı verməsin. Bu səbəbdən Moskva özünə daha uyğun olan siyasi fiquru Ermənistanda hakimiyyətə getir-

məyi düşünə bilər. Bunun üçün ən yaxşı variant R.Koçaryandır. Çünki L.-T.Petrosyan bu məqsəddə elə də uyğun deyil, S.Sarkisyan isə artıq xərclənmiş fiqurdur. Qalır R.Koçaryan.

Çətin vəziyyətdə olan R.Koçaryan yenidən hakimiyyətə gətirilsə, onda Kremlin qarşısında xeyli borclanacaq və ondan istənilən şeyi almaq mümkün olacaq. Ermənistan İran məsələsinə Rusiyanın var gücü ilə qarışa bilməsi üçün çox uyğundur. Həm siyasi yaxınlıq var, həm də İranla həmsərhəddir. Azərbaycanın işğal edilmiş əraziləri hesabına hazırda İranla ən çox sərhədi olan region ölkəsi Ermənistandır.

Bundan başqa, İran Ermənistana yardımlar edib. Hətta keçən əsrin 90-cı illərində İrəni Ermənistan üçün "həyat yolu" adlandırdılar. İndi bu borcu ödəməyin vaxtıdır. Belə çıxır ki, İran məsələsində Rusiya üçün müstəqil siyasət yeridən Azərbaycandan, Qərbə daha çox meyilli olan Gürcüstandan çox, Ermənistan sərfəlidir. Lakin bu özəlliyi amerikalılar daha yaxşı anlayırlar.

Bu səbəbdən də ekspertlər hesab edirlər ki, ABŞ-ın da daha sərt, qətiyyətli və praktiki addım ata bilən siyasətçiyə ehtiyacı vardır. Vaşinqton da N.Paşinyanın bu aspektdə görə dəyişdirilməsi üzərində düşünə bilər. Ancaq Ermənistanda belə bir alternativ mövcuddurmu? Demək çətindir, lakin Amerika Ermənistanda səfirlikdə boş yerə mirlərlə çalışanını saxlamır. Düşünməz olmaq ki, ABŞ asanlıqla mövqeyini Rusiyaya verəcək. Onların savaşının gərgin olacağına şübhə yoxdur.

Bütün bunların fonunda Dağlıq Qarabağda Ermənistanın hərbi təlim keçməsinin mənası nədən ibarətdir? Və ya orada kiçik qruplarla məşğələ təşkil edib, onu iri hərbi təlim kimi təqdim etmək hansı məqsədi güdə bilər? Burada iki aspektdə təbliğat məqsədi ola bilər. Əvvəla, Ermənistan cəmiyyətinə mesaj verə bilərlər ki, hələ də Dağlıq Qarabağda hərbi əzələ nümayiş etdirə bilərlər və işğal edilmiş ərazilərdən çıxmaq fikirləri yoxdur. Hətta mümkün müharibəyə hazırlaşsınlar. Çünki Ermənistanın hərbi rəhbərliyi və siyasi dairələri bir neçə dəfə bəyan ediblər ki, müharibə qaçılmazdır. Azərbaycan mövqeyindən dönmür. Bu səbəbdən də

erməniləri inandırmağa çalışırlar ki, Ermənistan müharibəyə ciddi hazırlaşsın.

Bu cür təlimlərin başqa mənası rəsmi İrəvanın siyasi çəkişmələrə baxmayaraq, həmişə Qarabağdakı erməni separatçıları və terrorçuları ilə bir yerdə olduğunu nümayiş etdirmək ola bilər. Belə ki, son zamanlar N.Paşinyan Dağlıq Qarabağdakı xunta rejiminin başçıları ilə yola getmir. Onların dəyişdirilməsi haqqında söhbətlər dolaşır. Hətta artıq bəzi kadr dəyişikliklərinin aparıldığından bəhs edilir. Bu prosesin fonunda N.Paşinyanın satqın obrazı yaranır. Yeni o, müharibədə iştirak etmiş "cəsur erməni liderləri" sıradan çıxarır ki, torpaqları Azərbaycana versin. Keçirilən hərbi təlim isə guya rəsmi İrəvanın bu məqsəddə olmadığını göstərməlidir.

Bu ucuz şounun baş tutmayacağı göz önündədir. Çünki situasiya o dərəcədə aydındır ki, heç bir maneərlə reallığı gizlətmək mümkün deyil. Konkret desək, Ermənistan işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarını qeydşərtsiz tərk etməlidir, vəssalam. Digər tərəfdən, rəsmi İrəvanın hərbi təlim hoqqası münaqişənin həlli ilə bağlı danışıqlara üstünlük verməkdən də vurulan İrəvanın ikiüzlülüynü bir daha ortaya qoyur.

Ona görə ki, Ermənistan bir tərəfdən daim danışıqlardan, hərbi əməliyyatların bərpa edilməməsindən bəhs edir, o biri tərəfdən də işğal ərazilərində geniş hərbi təlim keçirir. Bunlar bir-birinə uyğun gəlməyən addımlardır. Rəsmi Bakının tam haqqı vardır ki, həmsədrələrə sual etsin: "İndi nə olacaq?"

Deməli, Ermənistan rəhbərliyinin münaqişənin həllində çox ziddiyyətli mövqe tutduğu aydın görünür. Həm regionun geosiyasi gələcəyi, həm də münaqişənin həlli perspektivləri baxımından bu durum risklidir. Onun aradan qaldırılması lazımdır. Bu kontekstdə böyük dövlətlərin bundan sonra Ermənistana yönəlik siyasətlərində hansı məqamlara üstünlük verəcəklərindən çox şey asılıdır. Onlar ancaq bu bağlılıqda yenilik etməklə vəziyyəti müsbətə doğru dəyişə bilərlər. Lakin həmin güclər bunu istəyirlərmi? Bu sualın cavabı hələ aydın deyil.

KİV nümayəndələri imtahan sessiyasının gedişatını izləyib

Azərbaycan İlahiyat İnstitutunun (Aİİ) rəhbərliyi yanında İctimai Nəzarət Şurasının üzvləri və KİV nümayəndələri yaz semestri imtahan sessiyasının gedişatını izləyiblər. İmtahan keçirilən auditoriyalarda olub, ayrı-ayrı fənlər üzrə yay imtahan sessiyasını müşahidə ediblər. SİA-nın verdiyi məlumata görə, Şura üzvləri və KİV təmsilçiləri, həmçinin tələbələr sessiyaya hazırlığı, sualların tərtibatı, imtahan prosesi barədə müəyyən söhbətlər aparıblar.

Aİİ rektoru Ceyhun Məmmədov imtahan prosesi barədə Şura üzvlərinə və KİV təmsilçilərinə ətraflı məlumat verib, media nümayəndələrini maraqlandıran sualları cavablandırıb. Bildirib ki, 2018-2019-cu tədris ilinin yaz semestri imtahanlarının müvafiq təlimatlara və əsasnamələrə uyğun keçirilməsinin təmin etmək məqsədilə yarana biləcək mənfi halları dərhal araşdırmaq və müvafiq tədbirlər görmək, habelə sessiyanın şəffaf, normativ sənədlərə uyğun təşkili üçün Operativ Qərargah yaradılıb. C.Məmmədov imtahanların bir qayda olaraq yazılı, zərurət yarandığı hallarda şifahi formada keçirildiyi barədə Nəzarət Şurasının üzvlərini məlumatlandırıb. İmtahan sessiyasının mövcud qaydalara uyğun təşkili məqsədilə İstitut rəhbərliyi tərəfindən xüsusi komissiyanın yaradıldığı, imtahanlara nəzarətin müəllim-koordinatör tərəfindən həyata keçirildiyi qeyd edilib. İmtahanlar arasında 2 gündən az olmayan müddət təyin edildiyi, imtahana ayrılan zamanın 2 saat müəyyənləşdirildiyi barədə məlumat verilib.

Məlumat üçün bildiririk ki, sessiya boyunca tələbələr biliyinin qiymətləndirilməsində obyektivliyin təmini, şəffaflığın qorunması məqsədilə ictimaiyyət nümayəndələrinin müşahidəçi qismində iştirakı üçün lazımı şərait yaradılıb. İmtahan otaqlarının qarşısında müraciət və təklif qutuları asılıb. İctimai Nəzarət Şurasının əsas məqsədi Aİİ-nin fəaliyyətinə ictimai nəzarətin həyata keçirilməsi; universitet ilə ictimaiyyət arasında səmərəli qarşılıqlı əlaqələrin təşkili; aşkarlığın və şəffaflığın təmin olunması; əməkdaşların və təhsil alanların hüquqlarının müdafiəsi və fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün təkliflərin verilməsindən ibarətdir. Şuranın tərkibinə Konstitusiyaya Araşdırmaları Fondunun rəhbəri, İnsan Haqları Birgə Qrupun üzvü Əliməmməd Nuriyev; təhsil üzrə ekspert, professor Şahlar Əsgərov; təhsil üzrə ekspert Nadir İsmayılov, "Trend" İnformasiya Agentliyi Baş direktorunun korporativ inkişaf üzrə müavini Arzu Nağıyev, "iki sahil" qəzetinin Baş redaktoru Vüqar Rəhimzadə, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkətinin İctimai-Siyasi Proqramlar Departamentinin direktoru Anar Yusifoğlu, Modern.az saytının rəhbəri Elşad Eyvazlı, "525-ci qəzet" in müxbiri Sevinc Qarayeva daxildir.

Ceyhun Rasimoğlu

"Sosialyönümlü sənədlər vətəndaş rifahının yüksəldilməsinə xidmət edir"

Prezident İlham Əliyev tərəfindən imzalanan sosialyönümlü sənədlərin hər biri Azərbaycan vətəndaşının rifahının yüksəldilməsi, ölkənin mövqeyinin daha da gücləndirilməsi məqsədinə xidmət edir". Bu fikirləri SİA-ya açıqlamasında Milli Məclisin deputatı, akademik Gövhər Baxşəliyeva deyib. O bildirib ki, iyunun 18-də Azərbaycan Prezidenti tərəfindən bu istiqamətdə imzalanan 17 sənəd ölkəmizdə həyata keçirilən siyasətin vətəndaşlarımızın sosial müdafiəsinin daha da yüksəldilməsinin prioritet istiqamət olduğunu sübut edir. Deputat söyləyib ki, Prezident İlham Əliyev minimum aylıq əməkhaqqının 180 manatdan 250 manata çatdırılması, dövlət qulluqçularının aylıq vəzifə maaşlarının 50 faiz, hərbi və hüquq-mühafizə orqanlarının xüsusi rütbəli əməkdaşlarının və mülki işçilərinin əməkhaqlarının 40 faiz, dövlət ümumi təhsil və peşə təhsili müəssisələrində çalışan bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsi aparılan müəllimlərin vahid aylıq vəzifə maaşlarının orta hesabla 20 faiz, dövlət büdcəsindən maliyyələşən bir sıra digər təşkilatlarda çalışan şəxslərin aylıq vəzifə maaşlarının orta hesabla 40 faiz artırılması haqqında son sərəncamları ölkədə həyata keçirilən sosial islahatların növbəti inqilabi mərhələsidir. G. Baxşəliyeva qeyd edib ki, bu addım xeyli sayda insanın sosial rifahının yaxşılaşmasına xidmət etməklə yanaşı, ümumilikdə dövlət və özəl sektorda çalışanların gələcək sosial təminatlarına da müsbət təsir edəcək. Çünki artan əməkhaqlarından sosial sığorta və işsizlikdən sığorta haqları üzrə ödəmələr də çoxalır. Belə olan halda işçinin fərdi hesabındakı pensiya daha da artır".

AŞ PA-nın yay sessiyası işə başlayıb

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) yay sessiyası işə başlayıb. SİA-nın məlumatına görə, sessiyada Azərbaycan da iştirak edir. Məlumatla görə, nümayəndə heyətimizin qatıldığı sessiyanın ilk günündə AŞ PA-nın Miqrasiya, qaçqınlar və məcburi köçkünlər üzrə alt komitəsinin "Avropada məcburi köçkünlərin humanitar ehtiyacları və hüquqları" adlı 2214 sayılı qətnaməsinə dair dinləmələr keçiriləcək. Dinləmələrdə Azərbaycan Respublikası Qaçqınları və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Fuad Hüseynov çıxış edəcək.

Qeyd edək ki, sessiya çərçivəsində iyunun 25-də 5 ildir ki, Ermənistan tərəfindən girov götürülmüş mülki şəxslər Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevin məsələsinə həsr edilmiş dinləmələr olacaq.

Rəhman Mustafayev: "Fransa qanunlarına zidd olaraq qəbul edilmiş sənədlərin ləğvi ilə mühüm məhkəmə presedenti yaranıb"

Son günlər Fransa məhkəmələrinin bu ölkənin bəzi komuna və şəhərləri ilə Azərbaycanın 25 ildən artıqdır işğal altında olan ərazilərindəki inzibati bölgələr arasında imzalanmış beş "xartiya" nı ləğv etməsi böyük əks-səda doğurub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Fransanın müvafiq məhkəmələri bu "xartiyalar"ın ləğv olunmasının səbəbini onların ölkənin xarici siyasətinə, eləcə də beynəlxalq öhdəliklərinə uyğun gəlmədiyini göstərib. Erməni separatçıların planlarının puça çıxması, eləcə də Fransanın qanunsuz sənədlərlə bağlı reaksiyasına dair ortaya çıxan bəzi sualları bu ölkədəki səfirimiz Rəhman Mustafayev AZƏRTAC-a məxsusi müsahibəsində açıqlayıb. Müsahibəni təqdim edirik.

"Bu yaxınlarda Fransa məhkəmələri bu ölkənin kommuna və regionlarının Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsi və işğal altında olan digər əraziləri ilə imzalanmış bəzi qeyri-qanuni xartiyaları ləğv etdi. Bu məsələ necə gündəmə gəldi?"

2013-cü ilin iyun ayından etibarən Fransanın bir sıra yerli hakimiyyət orqanlarının rəhbərləri (əsasən erməni icmasının çox olduğu regionlar - Ile de France, Rhone-Alpes, Alpes-Provence-Cote-d'Azur) Dağlıq Qarabağın işğal olunmuş ərazilərinin separatçı nümayəndələri ilə əməkdaşlıq haqqında 13 qeyri-qanuni sənəd, saziş və xartiya imzalayıblar. 2013-2017-ci illər ərzində 8 sənəd prezident Fransua Ollandın, 5 sənəd isə indiki Prezidentin dövründə, işğal olunmuş ərazilərdə və ya separatçı nümayəndələrin Fransaya səfərləri zamanı keçirilən görüşlərdə imzalanıb.

"Bəs bu məsələ ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyi necə olub?"

Biz bu sənədlərin qanunsuz olduğunu və Fransanın milli qanunvericiliyini, eləcə də onun beynəlxalq və ikitərəfli öhdəliklərini kobud şəkildə pozduğunu əvvəlcədən bəyan etmişdik. Xüsusilə də 1993-cü il dekabrın 20-də Parisdə Azərbaycan və Fransa arasında imzalanmış dostluq, qarşılıqlı anlaşma və əməkdaşlıq haqqında Sazişi pozduğunu bildirmişdik. Xatırladaq ki, bu Sazişə uyğun olaraq, hər iki tərəf münasibətlərində suverenlik və sərhədlərin toxunulmazlığı prinsiplərinə qarşılıqlı şəkildə riayət etmək öhdəliyini götürüblər.

"Fransa bu qeyri-qanuni sənədlərə nə üçün uzun müddət reaksiya göstərməyib?"

Düşünürəm ki, Fransa tərəfi bu məsələyə çox ciddi yanaşıb. Bu ölkənin iki aparıcı nazirliyinin (Xarici və Daxili İşlər) nümayəndələri bir neçə ay ərzində kommuna, şəhər, departament və region kimi fransız yerli hakimiyyət orqanlarının beynəlxalq əlaqə və fəaliyyətlərinin hüquqi çərçivəsinin müəyyən edildiyi birgə sənəd-sirkulyar-hazırlayıblar. 2018-ci il mayın 28-də bu sirkulyar Xarici və Daxili İşlər nazirliyi tərəfindən imzalanaraq icra edilməsi üçün ölkənin regionlarına göndərilib. Qeyd edim ki, bu sənəd icra baxımından məcburi xarakter daşıyır və yerli hakimiyyət orqanlarını Fransanın beynəlxalq öhdəliklərinə riayət olunmasına məcbur edir. O cümlədən Fransanın tanıdığı ərazi vahidlərinin separatçı orqanları ilə saziş imzalanmasını, səfərlərin və qarşılıqlı

fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi də daxil olmaqla hər hansı bir formada qarşılıqlı əlaqə yaratmağı qadağan edir. Eyni zamanda, sənəd hökumətin region və departamentlərdəki nümayəndələri olan prefektləri Fransanın qanunvericiliyinə riayət edilməsinə nəzarət etməyə və onun pozulduğu hallarda məhkəmə vasitəsilə müdaxilə etməyə məcbur edir. Yəni, sözügedən məhkəmə qərarlarında olduğu kimi, prefektlərin göstərdiyi səylərin nəticəsində 13 qeyri-qanuni sənədin 5-i yerli məhkəmələr tərəfindən ləğv edilib, 3-ü isə müvafiq yerli orqanlar tərəfindən etibarsız hesab olunub.

"Sizcə, bu qanunsuz işlərlə bağlı qərar qəbul edərkən Fransanın icra və məhkəmə orqanlarına hansı amillər təsir göstərib?"

Əsas amil ölkənin qanunlarının onun bütün ərazisində tətbiq edilməsidir. Fransanın bir neçə departamentində dissidentlər 2013-cü ildən etibarən ölkənin Konstitusiyasını və digər qanunlarını, eləcə də beynəlxalq və ikitərəfli öhdəliklərini pozublar və onlara qarşı heç bir tədbir görülməyib. Təsədüfi deyil ki, məhkəmə qərarlarında aydın qeyd olunub ki, sözügedən qeyri-qanuni xartiyalar 1958-ci il Fransua Konstitusiyasının bir çox maddələrini, o cümlədən 3, 5, 14, 20, 52 və 72 sayılı maddələrini pozur.

Bundan əlavə, fransız tərəfi bu cür qanun pozuntularının Azərbaycan-Fransa ikitərəfli münasibətlərinə, eləcə də ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr kimi Fransanın imicinə mənfi təsir etməsi faktını nəzərə aldı. Belə ki, həmsədr kimi Fransa bu münasibətlərin həllində balanslaşdırılmış qərəzsiz mövqeyə sadıq qalmalıdır. Bununla bağlı diqqəti "xartiyalar"ın ləğv edildiyi məhkəmə qərarlarında qeyd edilmiş bəzi məqamlara çəkmək istərdim. Məhkəmənin ləğv edilmiş xartiyalara dair qərarlarında aydın şəkildə qeyd olunur ki, Fransa qanunlarının qadağan etdiyinə baxmayaraq, bu qanunsuz sənədləri imzalamaqla, yerli hakimiyyət orqanları Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərə dolaylı yolla müdaxilə etmiş olurlar. Üstəlik, qeyd edirlər ki, bu qanunsuz sənədlər işğal olunmuş ərazilərdə separatçı rejimi tanıyan sazişlər kimi qəbul edilməlidir. Halbuki Fransa və bütün beynəlxalq ictimaiyyət bu qurumu tanımaqdan imtina edir. Bunlar çox əhəmiyyətli mesajlardır və ümidvaram ki, onlar Fransanın yerli hökumət orqanlarının rəhbərləri, eləcə də erməni icması tərəfindən nəzərə alınacaq.

"13 qeyri-qanuni xartiyadan 8-i ləğv edilib və ya etibarsız sayılıb. Qalan 5 "xartiya"nın taleyi necə olacaq?"

Hesab edirəm ki, artıq Fransa qanunlarına zidd olaraq qəbul edilmiş sənədlərin ləğv edilməsi ilə mühüm məhkəmə presedenti yaranıb. Buna görə də qalan "sazişlər" in ləğv olunması şansı yüksəkdir. Ümid edirəm ki, bu məhkəmə qərarları 2013-cü ildən başlayan "xartiya" imzalanmasına son qoyacaq. Eyni zamanda, hesab edirəm, arxayınlaşmaq da olmaz. Fransanın erməni icması, onun təşkilatları və yerli hakimiyyət orqanlarındakı "tərəfdaşları" şübhəsiz ki, beynəlxalq hüquq və fransız qanununun möhkəmliyini "sınaqdan keçirməyə" və işğal olunmuş ərazilərin separatçı nümayəndələri ilə bundan sonra da qeyri-qanuni fəaliyyət göstərməyə cəhd edəcəklər. Buna görə də bütün belə hallarda Fransanın həm paytaxtında, həm də regionlarında yerli hakimiyyət orqanları ilə müvafiq iş aparacağıq.

Nəsimi - 650

Zərdabda İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyinə həsr olunmuş bədii qiraət müsabiqəsi keçirilib

YAP Zərdab rayon təşkilatı Azərbaycanın mütəfəkkir şairi İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyinə həsr olunmuş bədii qiraət müsabiqəsi keçirib. Tədbirdə YAP Zərdab rayon təşkilatının sədri Pərvin Mahmudova çıxış edərək, bildirdi ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə görkəmli Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyi ilə əlaqədar 2019-cu il "Nəsimi ili" elan edilmişdir.

"Bu Sərəncam dövlət başçısının bədii sözlər və ədəbiyyatımıza, incəsənət və mədəniyyətimizə verdiyi böyük dəyər və qayğının daha bir nümunəsidir" deyərək qeyd edən P.Mahmudova, əlavə edib ki, İmadəddin Nəsimi Azərbaycan xalqının ümumbəşər mədəniyyətinə bəxş etdiyi qüdrətli söz ustalarından biridir: "Nəsimi irsinin Azərbaycan xalqının mədəniyyət xəzinəsində layiqli yerini tutması, ötən əsrin 70-ci illərində öz geniş fəaliyyəti sayəsində, tarixi-mədəni dəyərlərimizə münasibətdə əsaslı dönüş yaratmış Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə, bilavasitə bağlıdır. Məhz Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli

mi dünya poeziyasının ən kamill nümunələri sırasında diqqətəlayiq yer tutan əsərlərində daim insanın özünü, insani məhəbbəti və şəxsiyyətin azadlığını tərənnüm etmişdir.

Daha sonra YAP Zərdab rayon təşkilatının sədri Pərvin Mahmudova rayon məktəbliləri arasında keçirilən müsabiqənin şərtləri və qaydaları haqqında məlumat verib. Müsabiqənin yekun turunda

əvvəlki mərhələlərdə öz ifalarına görə seçilmiş və ən yüksək nəticələrə nail olmuş 8 yuxarı sinif şagirdi iştirak edib. Onların ifası YAP Zərdab rayon təşkilatı tərəfindən müəyyən edilmiş 10 nəfərdən ibarət münisiflər heyəti tərəfindən qiymətləndirilmiş, hər bir məktəblinin ifası 5 ballıq qiymətləndirmə cədvəli üzrə dəyərləndirilmişdir. Münisiflər heyətinin qərarı ilə Əlibəyli kənd tam orta məktəbinin şagirdi Hidayətova Rəvanə Fuad qızı 1-ci, 1 saylı məktəb-liseyin şagirdləri Nəbiyeva Pərvin Əli qızı 2-ci, Qədimova Nərin Üli qızı 3-cü yerə layiq görülmüşdür. Birinci, ikinci və üçüncü yerin qalibləri diplom, digər iştirakçılar isə Fəxri Fermanla təltif olunmuş, bütün iştirakçılar qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırılmışlar. Sonda müsabiqə iştirakçıları ilə xatirə şəklində çəkilmişdir.

nümayəndələrindən ilk dəfə Nəsiminin 600 illik yubileyi YUNESKO-nun tədbirləri siyahısına daxil edilmiş və 1973-cü ildə beynəlxalq miqyasda qeyd olunmuşdur".

Tədbirdə YAP Zərdab rayon təşkilatının şura üzvü, əməkdar müəllimə, 3 saylı tam orta məktəbin Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi Cəvahir İsmayilova çıxış edərək, bildirdi ki, Nəsi-

R.RƏSULOVA

DİN-də əməliyyat müşavirəsi keçirilib

Daxili İşlər Nazirliyində (DİN) nazir müavinlərinin, baş idarə, idarə və paytaxtın polis orqanları rəislərinin iştirakı ilə naziryanı əməliyyat müşavirəsi keçirilib. DİN-in mətbuat xidmətindən SİA-ya bildirişlər ki, müşavirəni giriş sözü ilə açan Daxili İşlər naziri, polis general-leytenantı Vilayət Eyvazov respublikanın daxili işlər orqanlarına 25 ildən artıq müddətdə rəhbərlik etmiş general-polkovnik Ramil Usubovun Təhlükəsizlik Şurasının katibi kimi yüksək dövlət vəzifəsinə təyin edilməsinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin daxili işlər orqanlarına böyük etimadının daha bir əyani ifadəsi olduğunu vurğulayıb.

Nazir V.Eyvazov Azərbaycan Prezidentinin ölkədə asayişin və təhlükəsizliyin təmin olunması sahəsində görülən işləri və qazanılan nəticələri yüksək qiymətləndirdiyini xüsusi qeyd edib. General-leytenant V.Eyvazov qazanılan uğurlarla yanaşı, əməliyyat-xidməti fəaliyyətdə bəzi nöqsan və çatışmazlıqların mövcudluğunu da xatırladaraq, onların həlli yollarını göstərərək, bu istiqamətdə tapşırıq və tövsiyələrini verib.

Qarşıya qoyulmuş mühüm vəzifələrdən söz açan Daxili İşlər naziri bu sırada polisin qanunla müəyyən edilmiş vəzifələrinin hər bir struktur qurumunda operativlik, şəffaflıq, nəzakətlik, məsuliyyət və rahatlıq prinsipləri əsasında həyata keçirməsinin, əməkdaşların etik davranış qaydalarına ciddi əməl etmələrinin, bu işə nəzarətin gücləndirilməsinin zərurliyini və müvafiq istiqamətlərdə fəaliyyətin sistemli şəkildə davam etdirilməsini tələb edib. Həmçinin cinayətkarlığa qarşı mübarizədə əldə olunmuş müsbət nəticələrin inkişaf etdirilməsinin, asayişin və təhlükəsizliyin daha etibarlı qorunmasının, orqan və hissələrdə qanunçuluğun möhkəmləndirilməsinin, bu mühüm istiqamətlərdə fəaliyyətin təşkilinə

Nazirliyin aparatının struktur qurumlarının, ərazi orqanlarının və nizamli polis hissələrinin rəhbərliyinin böyük məsuliyyət hissi ilə yanaşmasının, cinayətlərin qarşısının vaxtında alınması, açılması funksiyalarının ciddi nəzarətdə saxlanılmasının və layihəyə həyata keçirilməsinin vacibliyini iştirakçıların nəzərinə çatdırılıb. Qeyd edilib ki, şəxsi heyətin Heydər Əliyev ideallarına sədaqət ruhunda tərbiyə olunması işi davamlı aparılmalı, vətəndaşların müraciətlərinə baxılmasına, qəbuluna daim xüsusi həssaslıqla yanaşılmalı, cinayətlərdən zərər çəkmiş şəxslərin hüquqlarının bərpası ilə bağlı məsələlərin həllində hər zaman operativlik göstərilməlidir. İnsanların hüquqları, azadlıqları, azadlıqları, qanuni mənafeləri yüksək səviyyədə qorunmalı, bu iş bütün struktur qurumlarında rəhbər heyətin şəxsi nəzarəti altında gündəlik həyata keçirilməlidir.

Müşavirənin yekununda nazir Vilayət Eyvazov bildirib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin tələb və göstərişlərinə uyğun olaraq, ölkədə vətəndaş məmnunluğunun təmin olunması, polisin insanların güvənc yerinə çevrilməsi, bütövlükdə cəmiyyətdə polisin nüfuzunun daha da yüksəldilməsi yönündə fəaliyyət sistemli şəkildə davam etdirilməlidir.

Təhmasib Novruzov

"Xalta"lı "balta"lılar

Bu da rəhmətlik su cuvarı Şükür kişinin kəlamlarıdır. O zaman biz uşaq idik, onun kəlamlarının qiymətini anlama bilmirdik. Amma zaman keçdikcə, dünyanın gərdsini anladıqca, rəhmətliyin kəlamlarının da əsl mahiyyətini anlamağa başladım. Sadəcə peşə adamı olsa da, o kişinin dediyi hər bir kəlamda ki fəlsəfi yükün çəkisi heç də dünya şöhrətli filosofların fikirlərindən geri qalmır. Şükür kişi deyirdi ki, xaltasız itdən qorxmayın, ay uşaqlar, ona dəyməsən, sənə toxunmaz. Amma xaltalı itdən qorxun. Çünki onun sahibi var və səndən xoşu gəlməyə, üstünə qışqırıb özü duracaq kənardadır. İt də "balta"nı alıb ağzına, cumacaq adamların üstünə. Ən pisi isə bu xaltalı onun boynuna səndən xoşu gəlməyən birinin keçirməsidir.

Şükür kişi bunu deyəndə, uşaq təfəkkürü ilə bizə elə gəlmişdi ki, söhbət, sadəcə, itdən, onun adamı qapmasından gedir. Anlamadığımız da o idi ki, it də əlinə balta alarmı? Sən demə, o rəhmətlik alleqorik misal deyibmiş. Yəni bəzi-bəzi insanların və insan toplularının boynuna xalta keçirib, kimlərsə salır ortaya, əlinə bir balta verir, deyir ki, baltala onu. İndi bizimlə zorla qonşu etdirilən hayların və onlara bənzəyən ələbaxan müxalif siyasətlərimizin (yəni, el arasında deyildiyi kimi, sapı özümüzə olan baltaların) fəaliyyəti mənə rəhmətliyin bu kəlamını xatırladı. Lətifəsi "ham-ham" edən bəzi müxalifət oyunbazlarımızın inanaraq, sürüyə qoşulan sadəcə adamlardan uzaq, hayların və belə adamların əməllərini xalqa izah etmək üçün Şükür kişinin bu kəlamına istinad etməkdən yaxşı bədii vasitə tapa bilmədim. Amma bu hayların da, bəzi müxaliflərimizin də, ən böyük bəlası odur ki, Qərbdəki maraqlı zatlardan (oxu: zəncilərdən) verdikləri "yal"ı horuldadıb, onların "xalta"larını boyunlarına taxıb hürürlər. Əllərinə verilən "balta"nı da, ağalarının göstərişi ilə qaldırır və onların göstərişi ilə də endirirlər. Haylar cəhənnəm, bizdən olub (ən azı, sənədlərə əsasən), özünü siyasi müxalifət adlandıraraq əllərinə "balta" alaraq, özünü "baltalamaq" həvəsinə düşən, özge yalı ilə qarını doyurub, özge "xalta"sını boyunlarına keçirən zaval-sızlar hələ də millətə vurduların zərərini hayların vurduğu zərərdən az olmadığının fərqində deyillər.

Kim mənə qınayacaqsa, qınasın. Onsuz da, haqlını qınamağı özünə peşə edəcək, haqsız dəstək verməkdə maraqlı olanlar həqiqəti anlamaqda maraqlı olurlar. Amma biz özümü borc bilirlik ki, həqiqəti çılpaqlığı ilə bağırıq. Bağırıq ki, hələ də kar olan qulaqlar açılırsın və hələ də zəhərlənmiş beyinlərin "katarzis" olunmasına yardım olunsun. Ölkədə gedən, tarixdə analoqu olmayan nəhəng quruculuq işlərini görmürlər, ya da görməzdən gəlirlər, özləri bilsinlər, daha bu ölkəyə (iqtidara yox a..., məhz ölkəyə, millətə və dövlətə) bu qədər çamır atmaq nə deməkdir? Gah Əli deyilən bir zəti bilinməz çıxır, özü kimi Qərbin "yal"ını içib, "xalta"sını boynuna salan televiziya kanalında bağırıq ki, ay dadi-bidad, qoymayın, bu iqtidar milli abidələrimizi dağıdır. Milli abidələrimizin ən ali səviyyədə əzəmətli bərpa layihələrinin ard-arda həyata keçirildiyi bir zamanda, "xalta"nı boynuna salanların sifarişi ilə ölkəni "baltalamaq" istəyi hay xislətinin eynisi deyil bəs nədir? Və yaxud 90-cı illərdə başqa bir ölkədə çəkilmiş, sosial şəbəkələrdə nümayiş etdirilmiş bir fotosəkil Azərbaycanı yeni şəkilməmiş bir fotosəkil kimi təqdim edib, həm də cırıq qaloşlu kişini azərbaycanlı şəhidin atası kimi təqdim etmək eynən hayların istifadə etdikləri iyirənc üsullarla həmahəng səsleşmirmi? Ölkə başçısı sərəncam verib iki milyondan çox əməkçisinin maaşını birdən-birə nə az, nə çox, 40 faiz artırır, buna da don geyindirmək üçün variantlar axtarırlar. Bu yerdə adam istəyir... Xülasə, misallar çoxdur, amma belə şeylərə vaxt sərf etməyə, sadəcə, həvəs yoxdur. Bəs əlac nədir? Ermənilərlə bərabər bu dövlətə və millətə "balta" çalmağa çalışanların nazı ilə çoxmu oynamalıyıq? Bu yerdə də Şükür kişinin təklifi var. Məşhur itlə karvan haqqındakı məsələ əməl etməyi tövsiyə edirdi. Amma deyəsən, bu dəfə biz karvanımızı sürə-sürə bu boynu "xalta"lı, əli "balta"lı zümrələrə əməlli-başlı dərs də verməli olacağıq. İstər hay olsun, istər də bizdən olan zəti bilinməz, fərq etməz. Bu millətə zərər vuran hər kəs millətdən layiqli zərbə almalı olacaq. Əgər "xalta"larını boyunlarından, "balta"larını əllərindən yerə salmasalar, o zərbəni hökmən dadmalı olacaqlar.

İnsan azadlıqları demokratik cəmiyyətin başlıca prinsipidir

Hüquqi-demokratik dövlət quruculuğunda inamla irəliləyən Azərbaycanda qəbul edilən qanunlar, imzalanan prezident fərman və sərəncamları insanların daha yaxşı, firavan və təhlükəsiz yaşmalarına hesablanıb. Məhz bu baxımdan da, bu gün Azərbaycan dünyanın ən inkişaf etmiş, demokratik dövlətlərindən biri kimi tanınır və qəbul edilir. 1991-ci il oktyabr ayının 18-də Azərbaycan parlamenti tərəfindən qəbul edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Akti"nda "İnsan Hüquqları haqqında Ümumi Bəyannamə"yə və hamılıqla qəbul edilmiş başqa beynəlxalq hüquq sənədlərinə qoşulduğunu bəyan etmiş, onlarda nəzərdə tutulan bütün hüquq və azadlıqlara vətəndaşların cinsindən, irqindən və milli mənsubiyyətindən, dini etiqadından, sosial mənşəyindən, siyasi əqidəsindən və başqa hallardan asılı olmayaraq əməl edilməsini, bu hüquq və azadlıqların maneəsiz həyata keçirilməsinin təmin olunmasını öz öhdəsinə götürmüşdür.

1993-cü il də Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xalqın çağırışı ilə ikinci dəfə hakimiyyətə gəlişindən sonra, bütün sahələrdə olduğu kimi, insan hüquq və azadlıqlarının təmin olunması ən ümdə məsələlərdən olmuşdur. Aparılan düzgün, məqsədyönlü siyasət nəticəsində demokratik cəmiyyət quruculuğuna nail olunmaqla insan hüquqları ən yüksək səviyyədə təmin olunmuşdur. Birmənalı şəkildə demək olar ki, ölkəmiz bu uğurları ağır proseslərdən keçməklə əldə edib. Müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan dövləti və xalqı ciddi problemlərlə üzləşməli oldu. Mütəllibov hakimiyyətinin daha sonra AXC-Müsavat iqtidarının səriştesiz siyasəti nəticəsində dövlətçiliyimiz məhv olmaq, xalqın sabaha olan inamı alt-üst olmuşdu. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin xalqın çağırışı ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra ölkədə siyasi sabitlik təmin olundu, zorakı dövlət çevrilişlərinin qarşısı alındı, qanunçuluq və hüquq qaydaları möhkəmləndirildi, vətəndaş cəmiyyətinin formalaşdırılması, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması dövlətin başlıca vəzifəsinə çevrilməyə başladı.

İnsan hüquq və azadlıqları sahəsində yeni mərhələ

Ümummilli Liderin rəhbərliyi ilə hazırlanan və 1995-ci ilin 12 noyabrında ümumxalq səsverməsi ilə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ölkənin gələcək inkişaf prioritetlərini müəyyənləşdirməklə yanaşı, insan hüquq və azadlıqlarının təminatını dövlətin ali məqsədi kimi ön plana çıxarmışdır. Konstitusiyada əksini tapmış bu strateji məqsəd, ilk növbədə, hüquqi islahatları və insan haqlarının qorunması prinsipinin real həyatda tətbiqini zəruri etmişdir. Konstitusiyanın qəbulundan sonra Azərbaycanda hüquqi islahatların keyfiyyətə yeni mərhələsi başlanmış, yeni qanunvericilik aktları hazırlanaraq, qəbul edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 12-ci maddəsində müəyyən edilmişdir ki, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsi dövlətin ali məqsədidir. Bu məqsədə nail olmaq üçün Azərbaycan Respublikasında qəbul edilən qanunların, ilk növbədə, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə təsbit edilmiş insan hüquq və azadlıqlarının təmin olunmasına yönəldilməsi zəruridir. Konstitusiyamızın 26-cı maddəsinə əsasən, hər kəsin qanunla qadağan olunmayan üsul və vasitələrlə öz hüquq və azadlıqlarını müdafiə etmək hüququ vardır. Dövlət hər kəsin hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə təminat verir. İstinasız olaraq, hakimiyyətin bütün qollarına şamil edilən bu öhdəlik insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına hörmət etmək, onları müdafiə etmək, dəstəkləmək, eləcə də, həyata keçirmək vəzifələrini ehtiva edir. Ulu Öndər Heydər Əliyev hələ Konstitusiyaya layihəsinin hazırlanması zamanı demişdir: "Biz elə bir layihə hazırlamalı və nəhayət, elə bir konstitusiyaya qəbul etməliyik ki, o, müstəqil Azərbaycan Respublikasında demokratik prinsipə, əsasında uzun müddət sabit yaşamasını təmin edən əsas qanun, tarixi sənəd olsun. Hakimiyyət bölgüsü - ali icra, qanunvericilik, məhkəmə hakimiyyəti - bunların hamısı xalqın iradəsinə söykənməli, seçkilər yolu ilə təmin olunmalıdır". Dahi Öndərimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasət Azərbaycanın hər bir vətəndaşına azad, sərbəst yaşamaq hüquqlarını təmin etmək və öz rifahını yaxşılaşdırmaq imkanları yaratmaqdan

ibarət olmuşdur. Dahi Öndər Heydər Əliyevin 1998-ci il 18 iyun tarixli Sərəncamı ilə insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində Dövlət Proqramı təsdiq olunur. Dövlət Proqramı çərçivəsində qanunvericilik və institusional islahatlar həyata keçirilmişdir. Hər bir şəxsin həyatında və cəmiyyətdə insan hüquqlarının reallığa çevrilməsi əməli ilə yaşayan Azərbaycan dövləti insan hüquqları sahəsində 20-dək beynəlxalq Konvensiya və sazişlərə qoşulmuşdur. Avropa Şurasına üzv qəbul olunduqdan sonra Azərbaycan "İnsan hüquqlarının müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyası"na qoşuldu. Bu zaman o öz üzərinə milli qanunvericiliyin beynəlxalq Avropa standartlarına uyğun təkmilləşdirilməsi öhdəliyini götürdü. Bu istiqamətdə atılan addımlardan ən mühüm Ombudsman Təsisatının yaradılması idi. 2001-ci il dekabrın 28-də Milli Məclis tərəfindən "Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili haqqında" Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına qanunu qəbul olundu. Dahi Öndərimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasəti uğurla davam etdirən ölkə Prezidenti İlham Əliyevin yürütdüyü iqtisadi, siyasi və hüquqi islahatların əsasında da, məhz insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmini məsələsi dayanır. Dövlət başçısının 28 dekabr 2006-cı il tarixli Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasında İnsan Hüquqlarının Müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planı" təsdiq edilmişdir. Bu sənəd insan hüquqlarının təmin edilməsi prosesinin keyfiyyətə yeni müstəviyə keçməsinə, universal və regional səviyyədə yeni əməkdaşlıq strategiyasının qurulmasına, dövlətlə vətəndaş cəmiyyəti arasında tərəfdaşlıq münasibətlərinin yaradılmasına xidmət etmişdir.

Azərbaycanın demokratik cəmiyyət quruculuğu

nümunəvi modelə çevrilib

Ölkəmizin insan hüquqları haqqında beynəlxalq sazişlərə qoşulması, insan hüquqları sahəsində fəaliyyət göstərən qurumlarla əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi, bu sahədə fəaliyyət göstərən beynəlxalq institut və mərkəzlərdə tədqiqat və təhsil problemləri üzrə mütəxəssislərin hazırlanması, və digər məsələlər ölkəmizdə insan hüquqlarına verilən dəyərin əsas göstəricisidir. 2001-ci il dekabrın 28-də Milli Məclis tərəfindən "Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili haqqında" Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına qanunu qəbul olundu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 18 iyun 2007-ci il tarixli Sərəncamı ilə hər il iyunun 18-i ölkəmizdə İnsan Hüquqları Günü kimi qeyd olunur. Əlamətdar tarixlə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə müvəkkili Elmira Süleymanovanın təşəbbüsü ilə, ənənəvi olaraq, mayın 18-dən iyunun 18-dək respublikamızda "İnsan Hüquqları Aylığı" keçirilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq məqsədilə 27 dekabr 2011-ci il tarixdə "Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Proqramı" qəbul olunub. İnsan hüquqları aylığı çərçivəsində "Milli Fəaliyyət Proqramı"nın müddəalarına əsaslanmaqla, ölkəmizin bütün regionlarında dövlət qurumları, QHT və KİV-lər, beynəlxalq təşkilatlar, icmalar tərəfindən insan hüquqlarının effektiv müdafiəsinə yeni mərhələ açan, əhalinin müxtəlif qruplarını əhatə etməklə, insan hüquqlarını təbliğ edən mövzularda müxtəlif maarifləndirmə tədbirləri və müzakirələr təşkil olunur. Bu gün Azərbaycanda Konstitusiyaya islahatları insan hüquq və azadlıqlarının yeni şəraitdə təkmilləşdirilməsi üçün zəruri tələb və sosial si-

farişin təzahür forması kimi özünü göstərir. Əli Hüseynli, haqlı olaraq qeyd edir ki, "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dövlət idarəetməsinin cəmiyyət üzvlərinin maraqları çərçivəsində həyata keçirilməsinin təmin olunması istiqamətində prinsiplial addımların atılması xüsusi nəzərdə saxlayır. Azərbaycanda həyata keçirilən inzibati islahatların başlıca hədəfi idarəetmənin cəmiyyətin gözləntilərinə cavab verməsinin təmin etməkdən ibarətdir". "Bizim bütün işimizin mərkəzində - təməlinde Azərbaycan vətəndaşı dayanır və Azərbaycan vətəndaşının rahat rifah içində yaşaması bizim başlıca borcumuzdur" deyən Prezident İlham Əliyev Konstitusiyaya Günü münasibətilə Azərbaycan xalqına müraciətində ölkədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi sahəsində qazanılan uğurlar haqqında belə demişdir: "Keçən illər ərzində konstitusiyaya humanist, dinamik və realist bir sənəd olduğunu sübut etmişdir. Onun əhatə etdiyi bütün sahələrdə hüquqi dövlət quruculuğu, bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinin tətbiqi, siyasi həyatın demokratikləşdirilməsi, insan haqlarının və azadlıqlarının təmin olunması və sair ilə bağlı mühüm irəliləyişlər baş verir. Ölkəmizdə demokratik prinsiplər və dəyərlər, insan hüquq və azadlıqları gətdikcə daha dolğun və real məzmun kəsb edir, vətəndaşların milli məxanizmləri təkmilləşdirilir, bu sahədə beynəlxalq təşkilatlarla səmərəli əməkdaşlıq həyata keçirilir". Söz yox ki, Azərbaycanda insanların hüquqlarının qorunması özünün dövlətçiliyə möhkəm əsaslanması ilə fərqlənir. Azərbaycan cəmiyyətində vətəndaşların hüquqlarının qorunmasının keyfiyyətə yeni cəhətini müşahidə etmək olur. Ölkəmizdə, insanların hüquqlarının qorunması, həm də cəmiyyətin siyasi cəhətdən yeniləşməsi, iqtisadi islahatların həyata keçirilməsində və ölkənin müasirlik yolunda böyük uğurlar əldə etməsində mühüm nailiyyətdir. Eyni zamanda, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması həm ölkəmiz, eləcə də, region üçün böyük müsbət əhəmiyyət kəsb edir. Çünki Azərbaycan nəinki regionun, ümumilikdə, dünyanın iqtisadi, siyasi mərkəzinə çevrilib. Bu baxımdan, ölkəmizdə insan hüquqlarının təmin edilməsi, azad cəmiyyət quruculuğuna nail olunması demokratik düşüncəli dünya xalqlarının umduğu başlıca məsələlərdəndir. Məhz Azərbaycan hüquqi-demokratik dövlət quruculuğunda insan hüquq və azadlıqlarını ən yüksək səviyyədə təmin etməklə, bütün dünya dövlətlərinin və xalqlarının gözləntilərini reallığa çevirir.

Gülyanə Ağakerimova
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi fərdi jurnalist yazıları müsabiqəsinə

25 iyun 2019-cu il

Vaşinqton görüşünün əvvəlcədən belə yekunlaşacağını proqnozlaşdırmaq mümkün idi

Mübariz Əhmədovlu: "ATƏT MQ-nin özünü buraxması Dağlıq Qarabağ tənzimlənməsinə onların ən yaxşı köməyidir"

"ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin Vaşinqton görüşü başa çatdı. Həmsədrlər bəyanat yaydı. Bu dişsiz bəyanat həmsədrlərin yaranmış vəziyyətə uyğunlaşa bilmədiyinin aydın sübutudur".

Bu fikirləri Siyasi İnnovasiya və Texnologiyalar Mərkəzinin direktoru Mübariz Əhmədovlu sözügedən mövzu ilə bağlı proqnoz və nəticələrini şərh edərkən deyib. Onun sözlərinə görə, əvvəla, Vaşinqton görüşü iki gecikmə ilə baş tutdu. SİTAT: "Vaşinqton görüşünün elan olunması yubandı, planlaşdırılan vaxtda keçirilmədi. Ermənistanın Xarici İşlər Nazirliyi son dövrlərdə Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin görüşü ilə bağlı müəyyən alqoritmə riayət edir. O alqoritmə əsasən, deyə bilirik ki, Vaşinqton görüşü planlaşdırıldığından, təxminən 7-10 gün gecikdirildi. Gecikməyə səbəb qoşunların təmas xəttindəki vəziyyətin artan gərginləşməsidir. Azərbaycan Ordusunun mayoru şəhid edildikdən sonra D.Tonoyanın birbaşa əmri ilə Azərbaycan hərbiçisi öldürüldü və Tonoyan bu 2 qətl törədənleri mükafatlandırdı. Bunun da lincə D.Tonoyan gözlənilmədən qoşunların təmas xəttində hərbi təlim elan etdi. Eləcə də, az keçmiş xüsusi təyinatlı qoşun növlərini Tonoyan qoşunların təmas xəttinə topladı. D.Tonoyanın Ermənistandakı vəziyyəti nəzarəti altına götürməsi kursu göz qabağındadır. O, hər şeyi ön xətdən başlayır".

"Görüşün yubanması Ermənistanın xarici işlər naziri Mnasakanyanın sürprizləri ilə əlaqələndirilə bilər"

"Vaşinqtonun özündə də, görüş iyunun 20-sinə elan edilsə də, Vaşinqton vaxtı ilə görüş ayın 21-də keçirildi" deyər qeyd edən Mübariz Əhmədovluya görə, burada görüşün yubanması Ermənistanın xarici işlər naziri Z.Mnasakanyanın sürprizləri ilə əlaqələndirilə bilər: "Çünki Mnasakanyan da "millilikdə" Tonoyandan geri qalmaq istəmir. Həm də Z.Mnasakanyan üçün milli maraqlarla yanaşı, şəxsi maraqları da təxminən bərabər vəziyyətdədir. Yenəcə təyin etdiyi nazir müavininin də əsas məqsədi Z.Mnasakanyanı lazımi mal-mülklə təmin etməkdir. Bu anlamda Z.Mnasakanyan hökmən daha "milli" görünməlidir.

Vaşinqton görüşündən öncə ATƏT-in ali nümayəndəsi F.Moqerini Z.Mnasakanyanı Brüsseldə qəbul etdi. F.Moqerininin açıqlamaları Vaşinqton görüşü üçün yaxşı fon hesab edilə bilərdi. Sürətli siyasi həllin, əvvəlki görüşlərdə əldə olunmuş razılaşmaların reallaşmasının zəruriliyini bildirməklə yanaşı, parçalanmanın aradan qaldırılması məsələsi də aktuallaşdırıldı. Parçalanmanın aradan qaldırılması məsələsi dedikdə, Dağlıq Qarabağın erməni və azərbaycanlı icmasının arasında olan parçalanma və bu parçalanmanın aradan qaldırılması məsələsi deyil, icmanın bir cəmiyyət halına gətirilməsi nəzərdə tutulur. ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrləri, hətta özlərinin ortaliqə qoyduğu "hamının hamıya" prinsipini dəstəkləyə bilmədi. Sadəcə, bəyanatdan-bəyanata bu yanaşmanı təkrarlayırlar".

"Həmsədrlər, Ermənistanın bu addımları qarşısında, erməni tərəfinin yaratdığı yeni şəraiti dərk etməkdə acizdirlər"

Politoloq hesab edir ki, ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrləri, ümumiyyətlə, icmalarası dialoqun zəruriliyini gündəliyə gətirə bilmirlər. Ermənistan tərəfindən ATƏT-in Minsk Qrupunun vasitəçiliyinə qarşı hücumlar fonundan ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin belə geriləmələri istər-istəməz onların iş bacarmazlığının göstəricisidir:

"Göründüyü kimi həmsədrlər Ermənistanın bu addımları qarşısında, erməni tərəfinin yaratdığı yeni şəraiti dərk etməkdə acizdirlər. Əlbəttə, Vaşinqton görüşünün əvvəlcədən belə yekunlaşacağını proqnozlaşdırmaq mümkün idi. Çünki İran

faktoru özünü göstərir. ABŞ İrana qarşı müharibə elan edib. Bu isə, istər-istəməz həm Ermənistan tərəfindən Vaşinqtona təzyiq etmək üçün əlavə stimulyasiya yaradır, həm də çox mümkündür ki, İranın özünün ata biləcəyi addımları da proqnozlaşdırıla bilər. Amma bütün bunların hamısı həmsədrlərin yeni yaranmış şəraite uyğunlaşa bilməmələrinə haqq qazandırmır. Ona görə yaranmış vəziyyətdə ən yaxşı çıxış yolu həmsədrlərin özlərini buraxmalarıdır. O da, nəzərə alınmalıdır ki, artıq Dağlıq Qarabağ tənzimlənməsi ilə əlaqəli şəxslərin bəzilərinin külli miqdarda varlanması ilə bağlı xeyli müzakirələr, əlavə söz-söhbətlər yaranıb. Ona görə özlərini buraxmaq hal-hazırda tənzimlənmə üçün onların ən böyük töhfəsi ola bilər. Özlərini buraxdıqdan sonra ortaliqə 3 variant çıxır:

I. Azərbaycan və Ermənistan özləri birbaşa danışıqlar vasitəsilə məsələni həll edir və ya hərbi variant xeyli aktuallaşır.

II. BMT TŞ yeni vasitəçi müəyyənləşdirir.

III. BMT TŞ ATƏT-in Minsk Qrupunun vasitəçilik statusunu artırır. İndi vasitəçilər hal-hazırda vasitəçi statusu ilə bu işlə məşğuldurlar. Amma BMT onlara arbitr statusu verə bilər. Bu halda, ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin hazırladıqları sənəd tərəflərə yekun variant kimi təqdim olunacaq. Qəbul etməyən tərəf BMT TŞ sanksiyası ilə üzleşə bilər. Sənədin mətninin Ermənistanı qane etmədiyini Ermənistanın baş naziri N.Paşinyan bir neçə dəfə etiraf edib".

Rövşən RƏSULOVA

Gülnarə Kərimova 1,2 milyard dolları ölkəyə qaytardı

Kəçmiş prezident İslam Kərimovun böyük qızı Gülnarə Kərimovanın aktivlərindən 1.2 milyard dollar dövlətə qaytarılıb. Bu barədə G.Kərimovanın qızı İnstagram hesabında yazıb. İnstagram hesabında həmçinin Kərimovanın hüquq-mühafizə orqanları ilə əməkdaşlığa başladığı da qeyd edilib. Xatırladaq ki, Özbəkistan Baş Prokurorluğunun mətbuat katibi Suraya Raxmanova üç gün əvvəl qeyd etmişdi ki, G.Kərimovanın iki cinayət işinə görə Özbəkistana vurdugu zərər 2 milyard dollar təşkil edir. Bu günə qədər Özbəkistan onun 12 ölkədə, o cümlədən Rusiyada olan 1,5 milyard dollar həcmindəki aktivlərinə həbs qoyub və mərhələ-mərhələ geri qaytarılıb.

Miqrant sayına görə ermənilər 5-ci yerdədir

Rusiyaya üz tutan miqrantların sayına görə ermənilər 5-ci yerdədir. SİA Ermənistan məxsus tert.am saytında yayımlanan məlumata istinadən xəbər verir ki, həmin sıralamada Ukrayna liderlik edir. Məlumatda qeyd olunur ki, bu sıralamada 5-ci yerdə olan Ermənistan Rusiyaya üz tutanların sayı 48,4 min nəfərdən çoxdur.

Ermənistan məxsus sözügedən saytda o da qeyd olunur ki, miqrant axınında digər ölkələrdən, məsələn, Ukraynadan gələnlərdə 8,3 faiz, Özbəkistandan isə 13,6 faiz olmaqla Rusiyaya miqrant axınında əhəmiyyətli dərəcədə azalma nəzərə çarpdığı halda Ermənistan bu ölkəyə miqrant axınında bir faizdən belə aşağı azalma müşahidə olunub. Demək olar ki, işğalçı ölkədən Rusiyaya üz tutanların sayı dəyişməyib və ermənilər öz ölkələrini hələ eyni dinamika ilə tərk etməkdə davam edirlər.

Saxlanılanlar arasında erməni də var

Tbilisidə etiraz aksiyası zamanı saxlanılanlar arasında erməni də var. SİA Ermənistan məxsus tert.am saytında yayımlanan informasiyaya istinadən xəbər verir ki, bu barədə Ermənistanın Gürcüstandakı səfirliyi məlumat verib. Məlumatda deyilir ki, Tbilisidə baş verən toqquşmadan sonra 1995-ci il təvəllüdü Ermənistan vətəndaşı Minas Minasyan da saxlanılıb. Eyni zamanda qeyd olunur ki, o Armavir vilayətinin Armavir şəhərindədir və Tbilisidə təhsil alır.

Məhkəmənin qərarı ilə Minas Minasyan 13 gün müddətində həbsdə qalacaq.

Mal-qara oğurları saxlanıldı

Goranboy Rayon Polis Şöbəsinə iyun ayının müxtəlif vaxtlarında rayonun Şəfəbəyli və Kəhrizli kəndlərindən ümumi dəyəri 2400 manat olan iki baş mal-qaranın oğurlanması barədə məlumat daxil olub.

DİN-in Mətbuat Xidmətinin Gəncə regional qrupundan verilən SİA-ya məlumata görə, keçirilən əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində oğurluğu törətməkdə şübhəli bilinən Gəncə şəhər sakinləri, əvvəllər məhkum olunmuş 37 yaşlı Elvin İsmayılov və 30 yaşlı Nicat Qulamov saxlanılıb. Aparılan istintaq tədbirləri nəticəsində saxlanılan şəxslərin Tərtər rayonunda da analoji cinayət hadisələrini törətməklə 1 baş iri buynuzlu heyvanı oğurladıqları müəyyən olunub. Dindirilmə zamanı onlar törətdiyi oğurluq hadisələrini etiraf ediblər. Faktla bağlı araşdırmalar davam etdirilir.

DİN: Yol qəzalarında 11 nəfər ölüb

iyunun 22-dən 24-dək daxili işlər orqanlarında qeydə alınmış cinayət və hadisələr haqqında statistik məlumat açıqlanıb. Daxili İşlər Nazirliyindən SİA-ya verilən məlumata görə, respublikanın daxili işlər orqanları tərəfindən 2 gün ərzində 35 cinayətin üstü "isti izlər"lə açılıb. Əvvəlki dövrlərdən bağlı qalmış 10 cinayətin açılması təmin olunub. Axtarışda olduğuna görə ümumilikdə 24 nəfər, o cümlədən borclu şəxs qismində axtarışda olan 9 nəfər saxlanılaraq aidiyyəti üzrə təhvil verilib.

Respublikanın avtomobil yollarında 10 yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib, nəticədə 11 nəfər ölüb, 4 nəfər xəsarət alıb. Daxili işlər orqanları əməkdaşlarının həyata keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində narkotiklərlə əlaqəli 24 fakt müəyyən edilib. Cinayət törətməkdə şübhəli bilinən 43 nəfər saxlanılıb.

Türkiyədə dörd təhlükəli terrorçu məhv edilib

Türkiyənin təhlükəsizlik qüvvələri ölkənin Tunceli vilayətinin mərkəzi bölgələrində "Yavuz Sonat Güzel-365" şərti ad altında uğurlu antiterror əməliyyatı keçirib. AZƏRTAC xəbər verir ki, son iki gündə davam edən bu əməliyyatda "Hakkı Çemişgezek" ləqəbli Cihan Çelebi, "Sidar" ləqəbli Məzlum Atar, "Adnan Piro" ləqəbli Mahmut Alınbay və "Rızgar" ləqəbli Abdulkerim Avras məhv edilib. Öldürülən terrorçulardan dördü də Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən axtarışda olub. Cihan Çelebinin ələ keçirilməsi üçün 600 min lirə (təxminən 106 min ABŞ dolları), digərlərinin tapılmasına isə 300 min lirə (təxminən 53 min ABŞ dolları) vəsait ayrılışdı.

Çin və ABŞ liderləri G20-də görüşəcəklər

Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin və ABŞ Prezidenti Donald Tramp iki ölkə arasında ticarət məsələlərini müzakirə edəcək. SİA xəbər verir ki, Çin Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmisi Lu Kan görüşün "Böyük iyirmilər" (G20) qrupunun iyunun 27-28-də Osakada keçiriləcək sammiti çərçivəsində baş tutacağını bildirib.

Xatırladaq ki, iki ölkə arasında davam edən ticarət mübahisələri, qarşılıqlı olaraq idxal rüsumlarının çoxaldılması, Birləşmiş Ştatların "Huawei" də daxil olmaqla Çin şirkətlərinə tətbiq etdiyi qadağa və məhdudiyyətlər, habelə Cənubi Çin dənizindəki vəziyyət, ABŞ-ın Tayvan adası ilə əlaqələri Çin-ABŞ münasibətlərində gərginliyin yaranmasına səbəb olub.

Məndə siğar iki cahan, mən
bu cahana sığmazam!
Gövhəri-laməkan mənəm,
kövnu məkana sığmazam!
Ərş ilə fərşü kafu-nun,
məndə bulundu cümlə çun,
Kəs sözünü və əbsəm ol,
şərhü bəyanə sığmazam.

...Əsrlərdir daş yaddaşlara hopmuş bu misralar yeniyetməlik dövründən ta ahıl yaşa qədər insan düşüncəsində qövr edir, onu mənəvi kamilliyə səsləyir. Dünyəviliyi, fəlsəfi mahiyyəti etibarilə böyük mənəvi yükünə malik olan misralardakı bədiiilik, mənəvin zənginliyi insanı heyretə gətirməyə bilməz. Bu bir dəryadır, sirlə dünyadır ki, bütün cahanın bir vücuda sığıdığı məqamda özü, bu fəzaya, bu aləmə sığa bilmir. Dünyanı dərkən gücü, miqyası o qədər ki, haqq aşığı olan varlıq özünü bu dünyanın bir parçası sandığı halda, yerə-göyə sığa bilmir. Budur, insan idrakının dərinliyi, kamilliyi, fəlsəfəsi, bəşəriyyəti. Altı əsrdən artıqdır ki, belə bir kamilliyə malik olan qələm sahibinin adı diyar-diyar dolaşırsa, bir qitədən digər qitəyə yol açırsa, demək, fəlsəfi görüşlərin qarşısını heç nə ilə almaq mümkün deyildi. Bu, Azərbaycan xalqının, torpağının yetişdirdiyi böyük filosof şair İmadəddin Nəsimidir, Nəsimi poeziyasıdır. Cahanı dərk edən insanın işığı ona daha geniş bir məkanı anlamağa imkan vermiş və zaman-zaman od-alov içində yanaraq yazmış və dünyanın ən zətinli, kamil varlığı tək ismini əbədiləşdirmişdir. Tarixin ən mürekkəb, ziddiyyətli dövründə yaşayıb-yaradan və dünya ədəbiyyatı və fəlsəfi fikrində böyük rol oynayan görkəmli Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri İ.Nəsimi xalqımızın dünya ədəbiyyatına bəxş etdiyi ən böyük şairlərdəndir. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində bədii-fəlsəfi şeirin ilk yaradıcılarından olan İ.Nəsimi, söz sənətini forma və məzmunca yaratdığı, ədəbiyyatımıza bəxş etdiyi nümunələrlə daha da zənginləşdirib, özündən sonrakı nəsillər üçün çox dəyərli ədəbi irs qoyub. Bu gün də müasirimiz kimi qəbul etdiyimiz Nəsimi irsi elə bir zəngin irsdir ki, diqqətdən kənarda qalmır, daim araşdırılır, tədqiq olunur, öyrənilir. Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyi münasibətilə 2019-cu ilin "Nəsimi ili" elan edilməsi haqqında Sərəncamı ölkəmizin mədəni həyatında əlamətdar və təqdirəlayiq hadisədir. Bu Sərəncam dövlət başçısının bədii sözlə və ədəbiyyatımıza, incəsənət və mədəniyyətimizə verdiyi böyük dəyər və qayğının daha bir bariz nümunəsidir.

HƏQ MƏNƏM, HƏQ MƏNDƏDİR, HƏQ SÖYLƏRƏM

Dövrün elmlərini, dinlərin tarixini, məntiq, riyaziyyat və astronomiyani öyrənən şair böyük zəka və bilik sahibi idi. Şairin ədəbi irsi yaşadığı məkandan çox-çox uzaqda şöhrət qazanmışdır. O, 20 min misranı əhatə edən ədəbi irsinin əsas hissəsini ana dilində qələmə alıb. Bu irsdə Azərbaycan xalqının arzu və istəklərini, ümumbəşəri dəyərləri, insanın fəvqəlbəşəri varlıq olması əksini tapıb. Mənəvi azadlığa, bəşəri dəyərlərə, insana sevgiyə, azadlıq və əmin-amanlığa çağırış Nəsimi yaradıcılığının xəttini təşkil edir. Sənət dünyasının miqyası geniş olan şairin yaradıcılığı yalnız Azərbaycan xalqına məxsus deyil. Çünki bu yaradıcılıqda bütün bəşəri dəyərlər nəzmə çəkilib. Nədanlığın və cahilliyin daim onu təqib etdiyi cəmiyyəti Nəsimi qəbul edə bilmir. Nəsimi cəmiyyətə qarşı etirazını, haqq səsinə boğa bilməmiş, ali bir yolu tutaraq, haqqı özündə tapıb, haqq səsinə içindən nəzmə ötürüb:

Bulmuşam həqqi, ənəlhəq söylərəm,
Həq mənəm, həq mənəddir,
həq söylərəm.

Öz haqq səsinə hər şeydən uca və ali

asi mənəm, fəsiq mənəm,
Mömin mənəm, kafir mənəm,
mən külli-insan olmuşam

- deyən şairin yaradıcılığına diqqət etdikcə onun kamillik və idrak nümunəsi olan poeziyası ölməz bir sənət nümunəsi olduğunu görürük. Təbii ki, nəzmə çəkdiyi əsərlərindəki üsyankarlığın səbəbi yaşadığı dövr olmuşdur. Zaman və məkən çərçivəsində yaradan şairin keçdiyi ömür yoluna nəzər salarkən görürük ki, o, XIV əsrin sonlarında Bakıya gələn Seyid Əli hürufilik təliminin başçısı Fəzlullah Nəimi ilə görüşmüş, hürufilik təriqətini qəbul etmiş və onun adına uyğun olaraq "Nəsimi" təxəllüsü ilə şeirlər yazmağa başlamışdır. Özünə başqa məkənlərdə sığınacaq axtarsa da, həmin ölkələrdə də təqib və təhdidlərdən xilas ola bilmir. O, hürufilik təlimi əsasında irəli sürdüyü panteist ideyaları üstündə Hələb şəhərində edam olunub. Belə ki, Hələb şəhərində şairin həyatında ən böyük faciə baş verir, onun dərisi soyulmaqla edam edilir. Amma şairin azadlıq eşqi, ruhi dünyası ölmə qalıb gəlir. Edama məhkum olunan Nəsimi dünyadan köçmədi. Əsrlərdir ki, insanların qəlbində yaşayır, dünya poeziyası, ədəbi və fəlsəfi fikrində öz abidəsini ucaltmağa müvəffəq olub.

Azərbaycan təfəkkür tarixinin böyük şairi olan Nəsiminin zəngin bədii irsi də, mənə-

əks-səda doğurdu, Azərbaycanı nə qədər tanıtdı! Nəhayət, 600 ildən sonra biz Nəsiminin Hələb şəhərindəki məzarını tapdıq. İndi onun məzarı oraya gedən adamlar üçün bir ziyarətəgahdır. Məhz Azərbaycan xalqına mənsub olan Nəsimi kimi nadir bir şəxsiyyəti dünya ictimaiyyətinə, elminə, dünya mədəniyyətinə tanımaq, şübhəsiz ki, xalqımızın hörmətini qaldırmaq deməkdir". Həmin yubiley tədbirlərinin davamı olaraq, 1979-cu ildə Bakının mərkəzində İ.Nəsiminin möhtəşəm heykəli ucaldıldı, şair haqqında məşhur bədii film çəkildi, eləcə də, böyük söz ustadının əsərləri həm doğma ana dilində, bəziləri isə, bir sıra xarici dillərdə nəfis şəkildə nəşr olundu. Bundan əlavə, böyük şairin əsərləri ədəbiyyatşünaslıq və dilçilik baxımından araşdırıldı, bir sıra sanballı tədqiqat əsərləri ortaya qoyuldu. Bu irs dilçi alimlərin, filosofların və tarixçilərin diqqətində olub və təbliğ-tədqiq edilib. Böyük şairin 600 illik yubileyi çərçivəsində 1973-cü ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Dilçilik İnstitutuna İmadəddin Nəsiminin adı verildi. Altı yüz əlli il öncə, yaşayıb-yaratmasına baxmayaraq, şairin üç dildə yazdığı şeirlər, rübailər, qəzəllər poeziyamıza aydınlıq gətirib, ana dilimizi və bədii sözü yeni-yeni zirvələrə qaldırıb. Nəsiminin yaradıcılığı Azərbaycan poeziyasının və ədəbi dilinin inkişafında müəhim bir mərhələ təşkil edir. Məhz bu amil

Nəsimi İli: klassik ədəbi irsə müasir baxış, milli və bəşəri ideyaların təbliği

sanən şairi zaman, dövrünün mənəvləri sıxsa da, qəlb səsinə, onun döyüntüsünü eşitmiş və vücudu ilə mövcud despotik cəmiyyətə qarşı üsyankarcasına çıxışı etmişdir. Bu haqq səsi tək pəziyə deyil, onun əməllərində belə, özünü bürüzə vermişdir. Hər sənətkarə nəsim olmayan şəxsiyyət və sənətkarlıq anlamının vəhdəti Nəsimidə birləşmişdir. Odur ki, Nəsimi dünyası sevilir, seçilir, ölüm ayağında ikən öz etirazını buxovlamayıb qiyamçı poeziyasından axan misraları kəskin bir şəkildə dövrünün haqsızlıqlarına yağıdır. Onun hər misrasındakı söz və ifadənin axarına düşüb, Nəsimi dünyasında boy verən düşüncələrlə baş-baş qalıb, fikir süzgəcindən keçirərkən, bu ifadələrin mahiyyətini dərk etməyə çalışırsan. Etiraf edək ki, bu ifadələrin dərk elə də asan deyildi. İnsan yer üzünün ən qiymətli varlığı olduğundan maddi aləm deyil, ikinci bir aləmlə insanı zinnətləndirən mənəvi dünyanın Nəsimi irsində ön plana çəkilməsi onun insanı dəyərlərini də üzə çıxarmış olur. İnsanın zəkası, kamalı, gözəlliyi dünyanı, bəşəriyyəti xilas edəcək anlamı bir daha Nəsimi fəlsəfi görüşlərində öz təsdiqini tapmış olur.

ŞAIRİN ZƏNGİN BƏDİİ İRSİ, MƏNALI HƏYATI VƏ FACİƏLİ AQİBƏTİ UNUDULMAYAN BİR SALNAMƏDİR

Həqiqətən də, Nəsimini mütaliə edərkən, insan mənən təmizlənir. Belə bir şairin həmvətəni olmağınla fəxarətlənməyə bilmir-sən.

Sufi mənəm, safi mənəm,
kafi mənəm, şafi mənəm,
Ərni mənəm, heyran mənəm,
dərd ilə dərman olmuşam.
Zahid mənəm, abid mənəm,

li həyatı və faciəli aqibəti də unudulmayan bir salnamədir. Cəmi 48 il ömür sürsə də, Azərbaycan, fars və ərəb dillərində böyük və zəngin ədəbi irs yaratmışdır. Bu irsdə yüksək humanizm, dünyəvilik, mənəvi kamillik, ictimai ədalət və ilahi eşq ideyaları öz əksini tapıb. Onun "Dəryayı-mühit cusa gəldi...", "Məndə siğar iki cahan...", "Mərhaba...", "Dilbərə, mən səndən ayrı...", "Dün gecə bir dilbər ilə", "Etməgil...", "Ağrımaz" və s. qəzəlləri insanı mənən qüvvətli etməklə yanaşı, ədəbiyyatımıza da zənginlik bəxş edib.

TARİXİ-MƏDƏNİ DƏYƏRLƏRİMİZƏ MÜNASİBƏTDƏ ƏSASLI DÖNÜŞ

Belə bir söz ustadına olan diqqət və sevgi zaman-zaman olmuşdur, onun ədəbi irsinin təbliğinə geniş yer ayrılıb. Nəsimi irsinin Azərbaycan xalqının mənəviyyat xəzinəsində layiqli yerini tutması, ötən əsrin 70-ci illərində öz geniş fəaliyyəti sayəsində, tarixi-mədəni dəyərlərimizə münasibətdə əsaslı dönüş yaratmış Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə, bilavasitə bağlıdır. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev hələ ölkəmizə rəhbərliyinin birinci dövründə (1969-1982) elm və mədəniyyətə, ədəbiyyat və incəsənətə, xüsusilə də, xalqımızın mənəvi sərəvəti olan ana dilimizə böyük diqqət və qayğı ilə yanaşaraq, bu yöndə bir sıra məqsədyönlü tədbirləri həyata keçirmişdir. Həmin tədbirlər sırasında, məhz Ulu Öndər təşəbbüsü ilə 1973-cü ildə böyük söz ustası İ.Nəsiminin 600 illik yubileyinin UNESCO-nun tədbirlər planına daxil edilməsi və ölkəmizdə böyük təntənə ilə qeyd olunması xüsusi yer tutur. Ulu Öndər Heydər Əliyev deyirdi: "Tariximiz çox zəngindir və biz bunu vaxtaşırı xalqa çatdırmalıyıq. Xatirinizdədir, Nəsiminin 600 illik yubileyini qeyd etdiyimiz zaman bu, dünyada nə qədər

dilçilik sahəsində fundamental araşdırmaların mərkəzi və aparıcı qurumu kimi tanınan Dilçilik İnstitutuna böyük Azərbaycan şairi Nəsiminin adının verilməsi məsələsində mühüm rol oynamışdır.

Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənətində Nəsimi obrazı yaradılıb və geniş oxucu kütləsinə təqdim olunub. İ.Hüseynovun "Məhsər" romanı, R.Rzanın "Son gecə" poeması, Qabilin "Nəsimi" poeması, F.Əmirovun "Nəsimi dastanı" xoreografik poeması və s. Nəsiminin həyat fəlsəfəsini və yaradıcılıq görüşlərini əks etdirir.

Nəsiminin adı Azərbaycanda əbədiləşdirilib, elm və təhsil ocaqlarına, rayon, küçə və meydanlara onun adı verilib, abidəsi ucaldılıb. Şair və mütəfəkkir İ.Nəsiminin 650-cü ildönümünün qeyd edilməsi üçün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən müvafiq Sərəncamı verilməsi bu gün ölkəmizdə şairə verilən ən yüksək dəyərin göstəricisidir. Əsas Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan ədəbi-bədii, fəlsəfi fikir tariximizə, bütövlükdə, mədəniyyətimizə olan qayğı Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla və müvəffəqiyyətlə davam etdirilir. Dövlət başçısının 2004-cü il 12 yanvar tarixli "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" Sərəncamı ilə kütləvi tirajla nəşr olunub. Bu gün UNESCO səviyyəsində görkəmli şairə həsr olunmuş tədbirin keçirilməsi də, onun bəşəriyyət üçün görkəmli şəxsiyyət olmasından xəbər verir. Nəsimi irsi zaman-zaman tədqiq olunur, öyrənilir və klassikliyi itirmir.

Zümrüd BAYRAMOVA
Yazı Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi birgə müsabiqəyə təqdim etmək üçündür

25 iyun 2019-cu il

Daxili çəkişmələr müxalifət partiyalarını çökdürüb

AXCP və Müsavatdan növbəti qopmaların olacağı gözlənilir

Dağınıq və pərakəndə halda olan müxalifət partiyaları, liderlərinin yarıtmaq siyasəti ilə, daha böyük və acınacaqlı vəziyyətlə üzləşməkdədir. Fəaliyyətlərini ancaq sosial şəbəkələrdə xalqını sevən, dövlətinə bağlı olan insanları söymək və təhqir etmək üzərində qurmaqla mövcud ağır durumlarını daha da ağırlaşdırırlar. Yenilikdən, müasir dövrün dəyişikliklərindən uzaq olan müxalifət hələ də meydan təfəkkürü ilə yaşamaqda və fəaliyyət göstərməkdədir. Bu da, təbii olaraq, müxalifətin siyasi proseslərdə uğursuzluğa düçar olmasını şərtləndirən amillərdəndir. Düzdür, mövcud ağır vəziyyəti dəyişmək üçün müxalif partiyaların rəhbərliyinə yeni simalar və yeni qüvvələr gəlir. Bir növ şəxsləri bəxtlərini, yeni şanslarını yoxlamağa cəhd göstərən adlandırmaları olar. Amma nə yazıqlar ki, əksər hallarda o şəxslər şanssız olurlar, nəinki cəmiyyətdə, ümumilikdə, baş vuruqları siyasət aləmində hörmət və izzət sahibi ola bilmədiklərindən uğursuzluğa düçar olub, kor-peşman əski mövqelərinə qayıdırlar. Meydana siyasi reallıqları düzgün dərk edən və xaricdən asılılığı olmayan yeni gənc liderlər çıxmalıdır. Lakin bugünkü reallıqda müxalifət düşürgəsində görmək və ya "yeni simaları" cəmiyyətə təqdim etmək mümkün deyil. Çünki siyasi arenaya çıxan yeni simalar indiki korlanmış müxalifət funksionerlərinin cərgəsində əriyərək, sıradan çıxır və ya elə onların bir tayı olurlar.

Müxalif partiyalar zibil qutusuna atılır

Mövcud faktlara istinadən, demək olar ki, müxalifət düşürgəsində bir-birinin ardınca yaradılan blok və qurumların niyə qısa ömürlü olmasını araşdırmağa da ehtiyac yoxdur. Ən azı, ona görə ki, düşürgə təmsilçilərinin dağıdıcı xaraktere, böyük iddialara malik olmalarını bilən blok və qurumların az müddət sonra dağılmasının heç də təsadüfi olmadığını başa düşürlər. Dağıdıcı müxalifətin növbəti birlik formatı olan "Milli Şura"nın gələcəyi ilə bağlı hələ bir neçə ay əvvəl verilmiş proqnozlar tam mənası ilə özünü təsdiqlədi. 129 nəfərin təsisçiliyi ilə yaradılan "Milli Şura" qısa müddət sonra cəmi 16

əski təsisçisi ilə qalmaq zorunda qaldı. Qurumdaxili çəkişmələr, o dərəcədə kritik xarakter alıb ki, əksər təhlilçilər "Milli Şura"nın rəqiblərinin bir-birinin paxırını açıb tökmək və bir-birini, hansı xarici dairələrə işləmələrini qeyd edən "razborika" meydanına bənzədirlər. Burada söz və kompromat savaşı, çəkişmələr və didişmələr hər gün yeni mərhələyə qədəm qoyur. Proseslərə əsasən, demək olar ki, hazırkı məqamda ən təlatümlü və narahat partiyalar AXCP, ADP, KAXCP və Müsavat partiyalarıdır. Müsavatda cərəyan edən hadisələr maraqlı nüansları ortaya çıxarır. Arif Hacılinin başqanlıqda gətirilməsindən sonra partiya daxilində qarşıdurmalar günbəgün artmaqdadır. Partiya başqanı A.Hacılinin idarəçiliyindən narazı olan qruplar açıq müstəvidə mübarizəyə başlayaraq, situasiyanı öz xeyirlərinə dəyişdirməyə çalışırlar. Bundan istifadə edən AXCP sədri Ə.Kərimli, yaranmış vəziyyətdən səmərəli istifadə etməyə çalışır. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu iki partiya arasında özəli düşmənçilik mövcuddur. Hər iki partiya funksioneri bir-birini sıradan çıxarmaq üçün məqam gözləyirlər. Müsavatda baş verənlər Ə.Kərimlinin işinə yaraşdığından, o, bütün qüvvəsi ilə Müsavatı tamamilə sıradan çıxarmağa çalışır. Müxalifət düşürgəsində hazırda iki qütbə bölünən partiya funksionerləri arasında qarşılıqlı ittihamlar güclənməkdədir. Amma Müsavat funksionerləri AXCP-nin həmlələri qarşısından geri çəkilərkən fikrində deyillər. Bu, faktdır ki, son illər bir neçə yeni müxalifət partiyasının yarandığı barədə bəyanat səslənib. Hətta gizli, qapalı yerlərdə qurultay keçirib və bir qədər sonra filankəsin yeni partiyasının sədri olması barədə Mətbuat Şurasının reket elan etdiyi saytlarda və ya qəzetlərdə məlumat yayılıb. Sonradan məlum olub ki, qurultay-filan olmayıb. Sadəcə, partiya sədri elan olunan şəxsin bağ evində məclis qurulub və sağıqlardan və pafoslu tostlardan sonra təşkilatın

yaradıldığı barədə qərar verilib. Eyni zamanda, məclisin yüksək xərc hesabına başa gəlidiyi nəzərə alınaraq, xərc çəkən sədr elan olunub. Amma bu, bir faktdır ki, "sədr" siyasətin nə olduğunu belə anlamır. İctimai-siyasi proseslərə məişət məsələləri kimi yanaşır, elə o tərzdə də münasibət bildirir. Elə ilk müsahibəsində və ya açıqlamasında özünü ifşa etməklə, adını siyasətdə uğursuzluğa düçar olanların siyahısına yazır.

Partiya sədrleri siyasətə gəlir mənbəyi kimi baxırlar

Bugünkü reallıq ondan ibarətdir ki, AXCP, Müsavat və ADP kimi partiya rəhbərliyində təmsil olunan şəxslər siyasətə gəlir mənbəyi kimi baxırlar. Sədrlik kreslosunu da, məhz buna görə tərk etmək istəmir. AXCP və Müsavat kimi partiya sədrleri xarici qüvvələrlə iş birliyinə getməklə, xarici qüvvələrdən və ya fondlardan maliyyə yardımları alırlar. Ancaq siyasətdə uğur qazana bilməyiblər. Çünki müxalifət başbirlənlərindən birinin, bir zaman dediyi kimi, "pul qoyub, pul götürmək olar, amma pul qoyub, siyasətdə uğur əldə etmək olmaz". Belələri haqqında çoxsaylı faktlar-sübutlar göstərmək olar. AXCP sədri Ə.Kərimlinin, Müsavat başqanı A.Hacılinin, Müsavatın keçmiş başqanı İ.Qəmbərin siyasi fəaliyyətlərinə nəzər yetirdikdə, hər şeyin məlum olduğunu görmək olar. Bu məxluqlar az qala yaşlarının yarısını siyasətə qurban versələr də, qazandıqları ancaq xalqın ittihamı, tənqid və iradları olub. Ağa qara demək, xalqın sevincinə, hakimiyyətin apardığı uğurlu siyasətə qərəzli yanaşmaq onların həyat tərzidir. Belələrinin yenilənməsinə ehtiyac var ki, bunun da reallaşmasına siyasi gəlir mənbəyi kimi baxan məxluqlar heç cür imkan vermədilər. Yalnız rayon təşkilatlarının qətiyyətinə və prinsipiallığına ehtiyac var ki, yəqin bu gözləntilər də yaxın vaxtlarda həyata keçəcək. Daha doğrusu, artıq Müsavat və AXCP-nin rayon təşkilatlarından rəhbərliyin yarıtmaq siyasətinə etiraz bildirilən açıqlamalar səslənməkdədir. Bu isə, o deməkdir ki, yaxın vaxtlarda bu partiyalardan qopmalar baş verəcək.

İ.ƏLİYEV

Müxalifət rəzil ünsürlərə çevrilib

Son vaxtlar xaricdəki müxalif söyüş qrupu ilə Azərbaycandakı dağıdıcı müxalifət liderləri arasında kəskin ziddiyyət və qarşıdurma yaranıb. Sosial şəbəkələrdə onlar bir-birini ittiham etməkdədirlər. Söhbət etdiyimiz müsahiblərimiz qarşıdurmanın kökündə əldə etdikləri maliyyə yardımlarından daha çox əldə etmək maraqları dayandığını bildirdilər.

Azadlıq Hərəkətçilər Birliyi"nin sədri Təhmasib Novruzov: "Müxalifət pul-para xatirinə hər cür rəzilliyə getməyə hazırdır"

- Özünü müxalifət adlandıran bəzi siyasətçiləri bunu fəaliyyətləri ilə dəfələrlə göstərirlər və təəssüf ki, göstərməkdə davam edirlər. Belə olan təqdirdə, Qərbdəki erməni və ermənipərəst qüvvələrin Azərbaycanda qarışıqlıq salmaq məqsədilə qoyduqları "sərmayə", heç də həmişə bərabər bölünmür. Təbii ki, siyasi biznesmenlər arasında bundan rəncidə olanlar tapılır və ona az məbləğ verilməsinə etiraz səsi qaldırır. Təəvvür edirsinizmi, o zaman onlar oturub pul bölgüsünün ədalətli olub-olmamasını sübut etmək üçün kimin bu iqtidarı daha çox şantaj eləməsi faktlarını sayırlar və bu sayımda da, heç şübhəsiz, hərə özünü daha fəal anti-Azərbaycançı kimi sübut etməyə cəhd edir. Nəticədə, bir-birlərini didməyə, təhqir və digər yollarla gözdən salmağa çalışırlar. Çünki bu adambaşlar məxluqları nə Azərbaycanın, nə də onun vətəndaşlarının taleyi maraqlandırmır. Onların bir marağı var, o da, daha çox para əldə etmək, vəssalam! Xaricdə özlərini Azərbaycanlı adlandıran bəzi zir-zibillər həmin anti-Azərbaycan qüvvələrlə daha çox təmasda olduqlarından, burdakı dostlarından kimə az pay düşsə, dərhal onların barmağı olduğunu düşünür və hücumu onun üzərinə yönəldir. Çox gülməli mənzərədir, söy ki, şantaj et ki, qara yax ki, sənə daha çox pul versinlər. Yazıqlar olsun, vallah. Mən dünyada bundan rəzil insan durumu təəvvür etmirəm.

Azərbaycan Gənc Alim, Aspirant və Magistrlər Cəmiyyətinin sədri, fəlsəfə doktoru İlqar Orucov: "Xaricdəki "söyüş qrupu" tərbiyəsizliklə məşğuldur"

- Xaricdə oturub Azərbaycana, onun siyasi rəhbərliyinə, ölkəmizin milli dəyərlərinə qarşı hörmətsizlik edərək, zaman-zaman tərbiyəsizlik nümayiş etdirənlərlə onların ölkə daxilindəki havadarları arasında son günlər yaranmış ziddiyyətin kökündə xaricdən aldıkları maliyyəni bölmək üstündə dava dayanır. Bu insanlar mahiyyətcə eyni insanlardır, eyni mərkəzdən idarə olunurlar və onlar üçün milli dəyər və vətən anlayışı yoxdur. Sifariş aldıkları beynəlxalq güclərdən aldıkları çirkli vəsaitləri bölə bilmədikdə, artıq bir-biri ilə düşmən münasibətinə gəlirlər. Hazırkı durumu şərtləndirən də budur. Hər zaman bu insanların mübahisələrinin görüntüləri yayımlananda, mahiyyətləri üzə çıxır, bir-birlərini ən sərt formada təhqir edirlər. Eyni mahiyyətin daşıyıcıları olan bu adamlar, onsuz da, siyasi uğursuzlarını dərk edirlər, müxalifət olaraq sosial dayaqları olmayan, xalqa yad olan bu adamlar ölkənin hazırkı siyasi rəhbərliyi ilə xalq arasındakı birliyin müqabilində, xalqdan dəstək ala bilməyərək, bir əsrin dördüdə biri qədər böyük zaman kəsiyində müxalifətçilik etmək kimi sərəmsəz iddialarından da əl çəkmirlər. Əslində, hər bir ölkədə normal müxalifət olmalıdır. Onun dəstəyi xalqdan gəlməlidir, yoxsa kərimlilər kimi əl açılıb, xaricdən dilənməli deyillər. Yeni hazırkı radikal kəsimin düçar olduğu əbədi uğursuzluğun səbəbi də hansısa siyasi güclərin nöqtələri funksiyasını yerinə yetirmələrindədir. Bu insanlar üçün əsas məqsəd pul qazanmaqdır, sifariş erməni lobbisindən gəlsə belə bunlar üçün fərq etməz. Həmçinin, xaricdəki söyüş qrupu ilə radikal müxalifətin nüfuz savaşında da son məqsəddə daha çox pul qazanmaq dayanır.

GÜLYANƏ

Artıq iki yerə parçalanmış "Azərbaycan Xalq Hərəkatı"nda ("AXH") suların durulmayacağı öz təsdiqini kifayət qədər tapıb. Maraqlı məqam da budur ki, yarandığı dövrdən başlayaraq, bu qurumda söz-söhbətlər və intriqalar yaradan əsas tərəf, məhz AMDP sədri İsgəndər Həmidovdur. Yalnız öz maraqları kontekstindən çıxış edərək, şəxsi "liderliyini" qorumağa, bu vasitə ilə söz sahibi olmağa çalışmış İ.Həmidov normal məsləhət və tövsiyələrdə bulunanların fikri və düşüncələrini qulaqardına vurur, özündən başqa kimsənin düşüncələrini tərəfdarları ilə paylaşmır.

Artıq o, Azərbaycandadır və ölkədə olduğu müddətdə həmin gərginlik birə-beş artıb

Xüsusilə, "Ağ partiya" sədri Tural Abbaslı və tərəfdarları ilə fikirlərini bölüşməyən İ.Həmidovun, bu dəfə Türkiyəyə müalicə almaq

Parçalanmış "AXH"də növbəti gərginlik

İsgəndər Həmidov yenidən aranı qatdı və...

məqsədlə getməsi, qarşı tərəfin sərt bəyanatları ilə nəticəsini tapıb. Daha dəqiq desək, AMDP sədrinin oradan videomüraciət ünvanlaması vəziyyəti daha da gərginləşdirib. Artıq o, Azərbaycandadır və ölkədə olduğu müddətdə həmin gərginlik birə-beş artıb.

Bu mənada, T.Abbaslinin intriqatə tərəfi olaraq, fikirləri maraqlıdır. O, Həmidovun bu və ya digər məsələlərdə dediyi sözlərinin hər birində qaranlıq məqamların olduğunu və söz oyunu oynadığını da bildirib.

Tural Abbaslı: "Nəse demək istəmirəm, mənə, olanlarla bağlı hər kəs özü nəticəyə gəlib, qərar verməlidir"

"Nəhayət, uzun bir zamandan və müəmmadan sonra İsgəndər Həmidovun videomüraciəti yayıldı. Bütün bu məsələlər barədə, birmənalı, nəse deməyi düzgün hesab etmirəm. Mənim üçün burada xeyli qaranlıq və müəmmalı məqamlar çoxdur" deyərək qeyd edən "Ağ partiya"nın sədri, hələlik, fikirlərini daha açıq deyib, kiminsə üzərinə şübhə toxumu səpmək istəmədiyini desə də, aşkar surətdə İ.Həmidovun oyun oynadığını dolayısı ilə bildirib: "İ.Həmidov "tərəfdarlarının həbsləri", özünün sirləşmə "müalicəyə

getməsi", "açıq ürək əməliyyatı keçirməsi", "sadəcə, müayinə olunması", "hər şeyə nəzarət etməsi", "siyasətdən getməsi", "mübarizəyə davam edəcəyi" kimi bir-birini təkzib edən xəbərlərə aydınlıq gətirməlidir. Hələlik, bunlar olmayıb. Ondan ki, nəse demək istəmirəm, mənə, olanlarla bağlı hər kəs özü nəticəyə gəlib, qərar verməlidir".

Göründüyü kimi, hətta xəstə olduğu müddətdə intriqalardan, təkzibedici fikirlərdən əl çəkməyən İ.Həmidov, həqiqətən də, siyasətdə yararsız birinə çevrilib və T.Abbaslinin ittihamlarında müəyyən həqiqətləri süzmək mümkündür. Maraqlıdır, gərəsən, AMDP sədri bundan sonrakı müddətdə, hələ də, nə isə əldə edəcəyini düşünür? Əgər bu, belədirsə, onda, necə deyirlər, vay naftalın iyi verən müxalifətinə halına...

Rövşən NURƏDDİNOĞLU

İslamda evlilik və Talaq surəsi

İslamda təhsil almaq hər bir müsəlman qız və oğlana icbaridirsə, o zaman müsəlman üçün erkən evlilik məqbul sayıla bilməz. Çünki erkən evlilik, birmənalı tərzdə həddi-bülüğa yetməyən qız və oğlanları icbari təhsildən yayındırır. Demək, erkən evlilik qızların təhsil hüquqlarının pozulmasına şərait yaradır. Bu, həm də islamda əsas qoyulan cinslərin hüquq bərabərliyinə ziddir.

Hz. Muhəmməd (s.ə.s) müsəlman cəmiyyətində hüquq bərabərliyini və sosial ədaləti təmin etmişdir. İslam dinində, nikaha daxil olan qızların, öz həyat yoldaşlarını atalarının razılığını da nəzərə almaqla, sərbəst seçmək hüququ vardır. Qızı, qəbul etməyi şəxs ilə evlənməyə vadar etməyə heç kimin haqqı yoxdur. Üstəlik, yetkinlik yaşına çatmamış bir qızın belə bir seçim etmək qabiliyyəti və ya istəyi yoxdur. Qızın iradəsinə qarşı çıxaraq valideynlərinin, onu zorla istədikləri adama ərə vermələri, islamda qadın və uşaq hüquqlarına qarşı təcavüz kimi dəyərləndirilə bilər.

“Ərlərinin qadınları üzərində olan haqları kimi, qadınların da ərleri üzərində haqları vardır.” (Bəqərə, 228).

Xanım Aişə zorla evləndirilən bir qızla əlaqəli olaraq, Allah Rəsulunun aydınlıq gətirməsini belə bildirir: “Ənsardan Hidamın qızı Hansa, Aişənin yanına gələrək, atam ailə şərəfini artırmaq üçün mənə qardaşımın oğlu ilə evləndirdi. Mən isə, bu evliliyi istəmirəm.” Xanım Aişə də ona, “Rəsulullah gələndə qədər gözlə!” dedi. Rəsulullah gələndə, Xanım Aişə ona vəziyyəti bildirdi. O da, qızın atasını çağırdırdı və qadına seçmək haqqı verdi. Bundan sonra qadın belə dedi: “Ey Allahın Rəsulu! Atamın əhd etdiyi nikahı qəbul etdim. Ancaq bu davranışla qadınlara atalarının evlilikdə belə bir səlahiyyətinin olmadığını bildirmək istəmişdim.”

Məlum olduğu kimi, islamda nikaha daxil olan qızlara mehirdən (müəyyən məbləğdə pul və ya qızıl) verilir. Mehirdən qadının xüsusi mülkiyyətinə aid olan bir maddə deyər kimi, onun iqtisadi müstəqilliyinə və onun sosiallaşmasına şərait yaradırdı. Mehirdən məhdudlaşdırılması, onun bu imkanlarını və azadlıqlarını ortadan qaldırdı. Buna görə də, aya və səhih hədislərdə, qadınların mehirləri, onların tam səlahiyyətinə verilir və heç kimə onu məhdudlaşdırmaq imkanı verilmirdi. Lakin yetkinlik yaşına çatmamış bir qızın bu maddə dəyəri artırmaq və ondan səmərəli şəkildə istifadə etmək qabiliyyəti yoxdur. Bu halda, o, mülkiyyət hüququna sahib ola bilmədiyi üçün ərə gedə bilməzdi. Çünki aya və hədislərdə həddi-bülüğun meyarı müstəqil iqtisadi fəaliyyət idi.

Xəlifə Ömər minbərə çıxaraq “Ey Nas! Məni eşidin, bundan sonra hər hansı biriniz qadınların mehirində həddinizi aşmayın. Əgər mən, Peyğəmbərimizin verdiyi və ya ona verilən miqdardan artıq ver-

diyinizi bilsəm, artıq olanı Beytül-mala keçirəcəm” demişdi.

Qüreyşdən bir qadın: “Ya Əmirəl-Möminin, Allahın kitabı ilə sən sözündən hansına riayət edilmişdir?” deyərək soruşdu. Xəlifə Ömər “Əlbəttə ki, Allahın kitabına riayət olunmalıdır. Ancaq niyə belə bir fikir söylədin?” deyərək, qadın: “Sən indi qadınların mehirinin həddindən artıq olmasını söylədin. Ancaq, Cənabi-Haqq, Qurani-Kərimdə, “Əgər qadınlardan hər hansına bir yük qızıl belə versəniz, ondan heç nə geri almayın” buyurmuşdur. Bundan sonra Xəlifə Ömər: “Bütün insanlar Ömərdən yaxşı bilir” deyərək, sözüne davam etdi və “Ey Nas! Mən sizə qadınların mehirində həddi aşmamağımızı söyləmişəm də, bu sözümlə geri götürürəm. Bundan sonra kim nə qədər vermək istərsə, versin” dedi.

Rauf Məmmədov yazır: “Göründüyü kimi, islamın ilk dövründə müsəlman qadınları aldıkları elm və təhsilin nəticəsi olaraq, öz hüquqlarını yaxşı bilmiş və onun uğrunda mübarizə aparmışlar. Bir qadının dövlət rəhbərinə qanunun aliliyi prinsipinə istinad edərək, irad tutması, onu göstərir ki, ilk müsəlman cəmiyyətində gender bərabərliyi və demokratik vətəndaş cəmiyyəti formalaşmışdı. Təbii ki, belə bir mühitdə heç kim qadını erkən evliliyə vadar edə bilməzdi. Çünki islam dininin hökmləri və onun keşiyində dayanan ilk səhabələr buna yol verməzdilər. Xüsusilə, həmin dövrdə qadınların irşadı və savadlanması istiqamətində fəaliyyət göstərən xeyli sayda fəal qadın cəmiyyətləri və vəqfləri var idi. Onlar, cəmiyyətdə qadınların hüquqlarının qorunması və təmin olunması istiqamətində çalışırdılar. Buradan, aydın olur ki, nəyə görə sonralar Əməvilər dövründə yaradılan saxta ruhanilər sinfi ilə qadınları bütün hüquqlardan məhrum etdilər və onları, cahiliyyə dövründə olduğu kimi, erkən evliliyin zülmünə məruz qoydular. İnsanların (xüsusilə, qadınların) azad, savadlı, vicdanlı və şəxsiyyət kimi yetişməsinə mane olmaq istiqamətində əksər hədislər saxtalaşdırıldı və yeniləri uyduruldu.

Göründüyü kimi, ayələrdə və onlarla uzlaşan hədislərdə qadınların kişilərlə bərabər hüquqlara malik olmaları, elm-təhsil almaları, həddi-bülüğa çatmaları, evlənmələri və mülkiyyət sahibi olmaları bir-biri ilə əlaqəli olan anlayışlardır. Bütün bunlar, deməyə əsas verir ki, ilk islam cəmiyyətində gender bərabərliyi təmin edilmiş və qadınlar çəkinmədən öz hüquqlarını tələb etmişlər.

Müsəlman cəmiyyətində insan hüquqları, demokratiya, söz azadlığı, qadın azadlığı və sosial ədalət prinsipləri Əməvilər dövlətinin yarandığı dövrdə davam etmişdir. Belə bir sosial mühitdə, qadınlar, təhsil almaq və irşad olunmaq yoluyla əqli-psixoloji səviyyələrini yüksəldir və əldə etdikləri mülkiyyət hüquqları ilə işləyib vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasına öz töhfəsini verirdilər. Bu cəmiyyətdə, qadınların əməyinə və sosiallaşmasına ehtiyac yaranmışdı

Çünki minlərlə səhabə qadın gənc nəslin savadlanması və irşad

olunması istiqamətində, həmçinin, sosial-iqtisadi sahələrdə çalışırdılar. Əfsuslar olsun ki, sonrakı dövrlərdə hakim olan patriarxal düşüncə, onların bir çoxlarının adlarının unudulmasına şərait yaratdı. Halbuki onların çoxu ilk hədis elminin təməlini qoyan insanlar olmuşlar.”

Təbii ki, belə bir sosial mühitdə qızların erkən ərə getmələri mümkün deyildi. Bu cür evliliklər müşrik ərəblər və yəhudilər arasında tətbiq olunsaydı da, müsəlmanlar arasında yayıla bilməzdi. Çünki biz bunu nə Peyğəmbərin (s.ə.s), nə də onun ətrafında olan ilk müsəlman səhabələrinin həyatında müşahidə edirik. Qurani-Kərim erkən evliliyi dəstəkləməyirdi, ilk növbədə, Hz. Peyğəmbər (s.ə.s) və onun yaxın səhabələri bunu edərtilər. Halbuki biz bunu görmürük. Lakin sonrakı dövrlərdə erkən evliliklər müşrik ərəblərin və yəhudilərin təsiri ilə bəzi saxta-uydurma hədislərdə yer alaraq, islam mədəniyyətinin ayrılmaz hissəsinə çevrildi.

R.Məmmədovun fikrincə, Qurani-Kərimdə həddi-bülüğ (rüşd) səviyyəsi hər iki cins üçün, kişilərlə bərabər hüquqlara malik olmaları, elm-təhsil almaları, həddi-bülüğa çatmaları, mülkiyyət sahibi olmaları və onu idarə etmək səviyyələri ilə bağlıdır. Bu isə, onlara əqli-psixoloji inkişafı zəruri edir. Bu inkişafa nail olmaq üçün, təhsil almaq və təcrübə əldə etmək lazımdır. Elm-təhsilin irəliləməsi üçün, cəmiyyətdə qadın və kişilərin əməyinə tələb olmalıdır. Bütün bunlar, deməyə əsas verir ki, bu qabiliyyət və imkanlar orta yaşda fəal yaşdan tez əldə oluna bilməz. 12-13 yaşında kimsəsiz, yetim bir qızın və ya oğlanın öz malını istifadə edərək, hər hansı bir sosial-iqtisadi fəaliyyətlə məşğul olması və dini-hüquqi məsuliyyət daşması, sadəcə, mümkün deyildir. Həmçinin, islam hüququ ilə uşaqların bu yaşda mülkiyyət və miras sahibi olmaları da mümkün deyildi.

Qurani-Kərim və hədislərdə həddi-bülüğla (rüşd) bağlı verilən məlumatların təhlilindən gələn orta məxrəc, ondan ibarətdir ki, qızlar və oğlanlar nikaha daxil olarkən, əqli-psixoloji və fiziki cəhətdən yetkin olmalı, iqtisadi müstəqillik və şəxsi həyatı müəyyənləşdirməklə əlaqədar sərbəst qərar vermək qabiliyyəti olmalı, icbari təhsil müddətini bitirməli, ailəsinin təmin etmək və gəlir əldə etmək iqtidarında olmalıdır. Bütün bu şərtləri nəzərə alsaq, Qurani-Kərimə görə yetkinliyin 17-18 yaşdan əvvəl olması mümkün deyildir.

Bəzi “islam alimləri” Talaq surəsinin 4-cü ayəsini yanlış şəkildə tərcümə və şərh edərək, sanki islamda erkən evliliyin olmasını sübut etməyə cəhd göstərirlər. Ayə belədir: “Heyzdən kəsilməmiş (yaşlı) qadınlarınızın (iddəsi barəsində) şübhəniz varsa, onların, eləcə də, heyz halı kəsilmənlərin (vəllai ləm yahidnə) də gözləmə müddəti üç aydır. Hamilə qadınların gözləmə müddəti isə, onlar hamiləlikdən azad olana qədərdir. Kim Allahdan qorxarsa, (Allah) onun işini asanlaşdırar” (Talaq 4).

Qərb şərqşünasları Talaq surəsinin 4-cü ayəsində “heyz halı kəsilmə” (vəllai ləm yahidnə) ifadəsi-

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu**

KIVDF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə “İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

nə istinad edərək, uşaq evliliyinə (pedofiliya) dəlil axtarmağa çalışırlar. Maraqlıdır ki, bir çox “islam alimləri” də bu ifadəni “hələ heyz görməmiş qızlar” kimi tərcümə edərək və bu şəkildə ona şərh verərək, islam düşmənlərinin fitnələrini təsdiq edirlər. Halbuki “vəllai ləm yahidnə” ifadəsində nə “həb”, nə də “qız” sözləri vardır. “Həb heyz görməmiş” ifadəsini ərəbcəyə tərcümə etsək “əllai ləm yahidnə” olardı. Halbuki ayədə belə deyil. Ayənin hərfi tərcüməsi “heyz halı” kəsilmə, “aybaşısı dayanan, aybaşısının dayandığına görə (qadın)” kimi olmalıdır.

İkincisi, bu ayə yetkin qadınlardan bəhs etdiyi üçün, onlara münasibətdən isə (yetkin qadın) ifadəsi işlənir. Əgər burada həddi-bülüğa (rüşd) çatmayan qız uşaqları nəzərdə tutulsaydı, onun ərəbcə qarşılığı (vildan, vələd, bənat) olardı. Halbuki ayədə tərcüməçilər “qız” sözünü özlərindən əlavə edirlər.

Burada “heyz halı kəsilmə” (vəllai ləm yahidnə) ifadəsi tibbdə sekonder amenore (aybaşısı bir müddət kəsilmə) kimi tanınan qadın xəstəlik halı ilə bağlıdır. Bunun, “hələ heyz görməmiş” kimi təqdim olunması islam dinində erkən evliliyin olmasını ortaya qoymaq üçün bir bəhanə axtarışıdır. Çünki heyz halı yaşamayan kiçik qızın 3 ay gözləməsinə nə lüzum var? Axı, onun 3 aydan sonra hamilə olmaq ehtimalı əşyanın təbiətinə yaddır.

R.Məmmədov yazır: “İslam dininin ilk yayıldığı dövrdə, ilk öndər səhabələr arasında erkən evlilik müşahidə olunmur. Bu nikahlar

sonrakı dövrlərdə yayılmağa başlamış və zülmkar hakimiyyətlərin qulluğunda dayanan ruhanilər təbəqəsi islam mənbələrini yalnız şəkildə yozaraq, müsəlmanların cahiliyyət dövrünün adət-ənənələrini yaşamalarına şərait yaratmış və yaratmaqdadırlar. Görünür, cahiliyyət dövrünün ənənələrinin tədricən islam hökmlərinin yerini tutması və islam dəyərləri kimi təqdim olunması ənənəsi, Müaviyənin xəlifəliyi dövründən dirçəldilmişdir. Erkən evlilik Müaviyənin sarayındakı məmurların və ruhanilərin həvəsindən keçdiyi üçün, onlar bunun yayılması üçün şərait yaratmışlar.” Bunun üçün də müntəzib şərait olmuşdur. Çünki cahiliyyət dövrünün ərəbləri arasında erkən evlilik və qadınlara qarşı digər zorakılıqlar geniş yayılmışdır. Bunun cahiliyyət dövrünün adəti olduğunu və Müaviyə tərəfindən bərpə ediləyini təsdiq edən sənəd, ərəb şairlərindən olan İbn Yəranın sözləridir: “Səkkiz yaşına çatdısa, o, mənə üçün bir cariyyə deyil, Ütbə və Müaviyəyə nikahlaya biləcəyim bir gəлиндir.”

Ərəblərdə 8-9 yaşında olan qız uşaqlarına nikah üçün yetkinlik yaşına çatan (cariyyə) bir gəlin kimi baxırdılar. Bu mentalitet, islam dinində məqbul olmamasına rəğmə, bu günə kimi davam etmişdir. Buna görə də, müsəlmanlar din və mədəniyyət fenomenlərini bir-birindən ayırmağı və onlara fərqli rakursdan baxmağı öyrənməlidirlər.

VAHİD ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru

Polşada atalıq məzuniyyəti varmış

Polşada bu ilin geridə qalan dövründə 61,1 min nəfərdən çox insan atalıq məzuniyyəti hüququndan istifadə edib. SİA xəbər verir ki, bu öten ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2,3 min nəfər artıqdır. Polşa qanunlarına görə, istənilən ata övladı doğulduqdan etibarən iki il ərzində, iki həftəlik məzuniyyət hüququna malikdir. Vətəndaş bu məzuniyyətdən iki il ərzində istifadə etməzsə, artıq bu hüququnu itirmiş olur.

Qarpız böyrəklərə xeyirli deyilmiş...

Bir çox insanların fikrinə görə, böyrəklərdə problem olanlar mümkün qədər çox su içməli və qarpız yeməlidir. Bu çox səhv fikirdir. Bəli, böyrəklər üçün həm su, həm də qarpız çox faydalıdır. Lakin söhbət sağlam böyrəklərdən gedirsə.

Böyrək problemləri zamanı isə əksinə həkim içilən suyun miqdarını azalda, qarpızı isə istehlakdan çıxartmağı tövsiyə edə bilər.

Rusiyalı həkim-uroloq Nikolay Şevçenko Komsomolskaya Pravda-ya müsahibədə qarpızın böyrəklərə faydaları və zianları haqqında danışmışdır. Həkimin sözlərinə görə, qarpız sidiiyə qələviləşdirir ki, bu da bəzi böyrək xəstələri zamanı əlavə problemlər yarada bilər. Uroloq böyrək xəstələrinə böyrəklərin fəaliyyətini yaxşılaşdırmaq üçün qarpız deyil, daha çox qarağat, üzüm, cəfəri və xüsusilə cəfəri şirəsi, quşüzümü tövsiyə edir. Bir çox böyrək xəstəlikləri zamanı suyun miqdarı da azaldılır ki, böyrəklərə düşən gərginlik azalsın.

Xoşbəxt evlilik üçün qızıl qaydalar...

Sevdiyiniz insanla uzun illər birlikdə xoşbəxt yaşamaq üçün nə etməli? Sizə sağlam münasibətin və xoşbəxt evliliyin formuluunu açıqlayacağıq.

1. Özünüzü sevin. İnsan hər şeydən öncə xoşbəxtliyi öz içində tapmalıdır. Özünü sevməyən biri xoşbəxt münasibət qura bilməz.

2. Keçmişini unudun. Keçmişdə yaşadığınız münasibətləri unudun və sizə problem yaratmasına icazə verməyin.

3. Ortaq marağ dairənizi yaradın. Bu münasibətlərinizi daha səmimi və uzunömürlü edəcək.

4. Üçüncü şəxsləri münasibətinizə qarışmağa qoymayın.

5. Küsməyin. Küsülülük sağlam münasibətin düşmənidir.

6. Yersiz qısqançlıq etməyin. Sevgi nə qədər də güclü olsa, yersiz qısqançlıqlar mübahisələrə səbəb olur. Bu da münasibəti zədələyir.

7. Dinləməyi bacarın. Sevgilinizlə eyni fikirdə olmasanız belə, onun fikirlərinə hörmət edin və sonadək dinləməyi bacarın.

Qazaxıstandakı hərbi hissədə partlayış olub, 46 nəfər xəsarət alıb

Qazaxıstanın cənubunda hərbi hissədə baş verən fəvqəladə vəziyyət nəticəsində xəsarət alanların sayı 46 nəfərə çatıb, onların 5-i uşaqlardır. Qazaxıstan Səhiyyə Nazirliyinin mətbuat xidmətinin yerli KİV-də yayılan məlumatına görə, xəsarət alanların 34 nəfəri vilayət xəstəxanasına yerləşdirilib. Daha 12 nəfər xəstəxanaya özü gəlib, onların arasında beş uşaq var. Xatırladaq ki, Qazaxıstanın cənubunda yerləşən Türküstan vilayətinin 44,3 min nəfər əhalisi olan Arıs şəhəri yaxınlığında yerləşən hərbi hissələrin birində dünən səhər saatlarında yanğın baş verib. Bundan sonra silah anbarındakı döyüş sursatları partlamağa başlayıb.

SƏS

Son səhifə

25 iyun

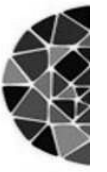
Parlaq qələbəmiz davamlıdır

İkinci Avropa Oyunlarında Azərbaycan idmançılarını böyük uğurlar gözləyir

İlk Avropa Oyunlarının qazandığı şöhrət ölkəmizin hərtərəfli və davamlı inkişafının göstəricisi oldu. Odlar Yurdu qitə miqyaslı tədbirə uğurla yekun vuraraq dünyada sülhün, tərəqqinin, birliyin, dostluğun tərəfdarı olduğunu bir daha bəyan etdi. Ən xırda detallardan tutmuş son mərhələyə qədər "Bakı-2015" Birinci Avropa Oyunlarında Azərbaycanın tədbirə necə hazır olduğu diqqətdən yayınmadı. Bu torpaqdan gələn nəfəs Avropanın 50 ölkəsinin idmançısını paytaxtımıza topladı. Əminə-amanlıqla, xoş münasibətlə qonaqları, idmançıları qəbul edən Bakı sona qədər də bu şəkildə öz missiyasını davam etdirdi. Dünyaya əminliklə bəyan etdiyi gücünü, qüdrətini, təhlükəsizlik tədbirlərinə cavabdehliyini göstərdi.

MINSK
2019
2nd
EUROPEAN
GAMES

zamandan görülən işlər bir hesabat olaraq ictimaiyyətə təqdim olundu. 21 idman obyektində keçirilən oyunlar üçün yeni arenalar inşa edildi, mövcud qurğular yenilənərək hazır vəziyyətə gətirildi. Bütün bunlar Azərbaycan və dünya mediası tərəfindən geniş sferada işıqlandırıldı.

Azərbaycan necə varsa, elə də qonaqlara təsir bağışladı. Etiraf edək ki, dillə izah olunmayan, gözle görüləndə daha təsirli, yaddaqalan olur. Oyunların hər anı, hər dəqiqəsi belə izləyicilərin diqqətindən kənar qalmadı. Əlbəttə ki, Avropa Oyunlarını təşkil etmək, ona ev sahibliyi etmək şərəf olduğu qədər də böyük məsuliyyət tələb edən məsələdir. 6 mindən çox atletin iştirak etdiyi Avropa Oyunları bütün gələcək oyunlar üçün səviyyə və standart müəyyən etmiş oldu. İlk Avropa Oyunlarını yüksək səviyyədə keçirən Azərbaycan dünyaya gücünü, qüdrətini, inkişafını, sülsever və sabit dövlət olduğunu göstərdi.

Bu gün isə, artıq Belarusun paytaxtı Minskə start götürən İkinci Avropa Oyunları start götürüb. Oyunlarda Azərbaycan 82 idmançı ilə təmsil olunur. İdmançılarımız boks, cüdo, güləş, karate, bədii gimnastika, akrobatika, batut gimnastikası, sambo, stend atıcılığı, güllə atıcılığı, badminton, velosiped idmanı, kanoe yarışlarında mübarizəyə qoşulublar.

Xatırladaq ki, I Avropa Oyunları 2015-ci il iyunun 12-28-də Bakıda keçirilib. "Bakı-2015"də komanda hesabında aktivində 164 medal olan Rusiya millisi birinci yeri tutub. Azərbaycan idmançıları yarışların 21 qızıl, 15 gümüş və 20 bürünc medalını qazandı. Bununla da, Azərbaycan qitə üzrə ikinci yeri tutmaqla, idman ölkəsi olduğunu bir daha sübuta yetirdi. Demək, Avropanın 49 ölkəsindən 48-ni geridə qoyaraq, qitə ikincisi olmaq Azərbaycan nəsib oldu. Bu, böyük qələbəmiz oldu. Birinci Avropa Oyunlarında Belarus yığması isə 43 medalla (10 qızıl, 11 gümüş və 22 bürünc) yeddinci yerdə qərarlaşdı.

Əlbəttə ki, hər zaman idman yarışlarında böyük uğurlar qazanan idmançılarımız, heç şübhəsiz ki, İkinci Avropa Oyunlarında da qələbələrə imza atacaqlar.

NƏZAKƏT

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov

Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492

http://www.ses-news.az

http://www.sesqazeti.az

E-mail: ses@sia.az

Tel:598-33-90 Faks:493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet "Səs" in komputer mərkəzində yığılır, səhifələnilir. "Azərbaycan" neşriyyatında çap olunur. Qəzetdə AzərTAc, SİA və AZADINFORM informasiya agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 4600